Година XXVI
Број 715
11. септембар 1965.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan Barry

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРЕД ЗИДИНАМА ТВРЂАВЕ

Са првим утврђеним градовима почела је да се развија и техника опседања тврђава. Да би се савладале препреке и омогућио приступ непријатељском граду грађени су насипи — ако су град штитили суви ровови — или мостови ако су ровови били испуњени водом.

Историчари су забележили да су насипи грађени још у време персијског краља Кира, који је владао у 6. веку пре наше ере, а да су их подизали и Грци приликом опсаде Платеје (429—427. пре наше ере).

Да би се заштитили ратници који су се приближавали утврђеном граду коришћени су штитови и корњаче. Штитови су се састојали од дрвеног рама преко којег је разапињана сирова кожа и они су одлично бранили од стрела и пожара. Штитови су прављени тако

да заштите два-три човека, али знатно већи. Корњаче су биле нека врста „тенка“: то је била у ствари као нека шупа на точковима, с кровом и зидовима од дасака или исплетеног прућа. И кров и бочне стране облагани су сировом кожом.

Асирци и Грци, а нарочито Македонци, при опсади утврђених градова служили су се и покретним кулама. Куле су имале више спратова, а прављене су од дрвета и облагане кожом. На најнижем спрату налазили су се овнови — справе за разбијање капија и зидова — и резерва воде, док су у горње спратове смештане бацачке справе. Према грчком градитељу кула Дијаде, куле су обично биле високе 30 метара. Основа им је била квадрат чија је свака страна имала осам метара. Куле за нападање обично су имале десет спратова, али их је било и готово двоструко виших. Историчари сматрају да су најмање куле за нападање биле тешке око 40 тона и да је било потребно и до 80 људи да је полако покрећу у напад.

У ОВОМ БРОЈУ:

Ripley's — Веровали или не!

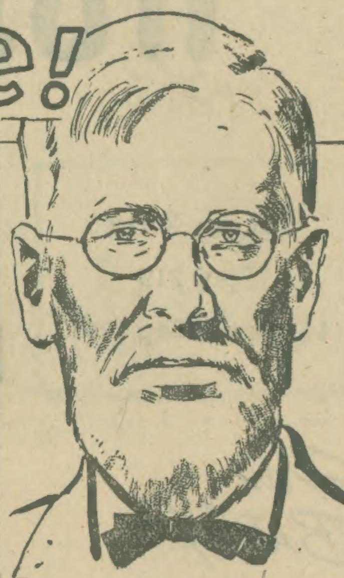
ДЕВОЈКЕ ЧИЈА ЈЕ ХРАБРОСТ СПАСЛА РИМ!

ГАЛСКИ ВЛАДАР АТЕПОМАРЕ КОЈИ ЈЕ 390 ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ С ВЕЛИКОМ ВОЈСКОМ ОПСЕО РИМ, НИЈЕ ХТЕО НИ ДА РАЗГОВАРА О УСЛОВИМА ПРЕДАЈЕ СВЕ ДОК СЕ **600 НАЈЛЕПШИХ РИМСКИХ ДЕВОЈАКА НЕ УДАДУ ЗА ЊЕГОВЕ РАТНИКЕ**
600 ДЕВОЈАКА ПРИСТАЛО ЈЕ НА ОВУ ЖРТВУ – АЛИ КАДА ЈЕ ВИНО СА СВАДБЕНИХ ТРПЕЗА УСПАВАЛО ЊИХОВЕ НОВЕ МУЖЕВЕ, ДЕВОЈКЕ СУ БУКТИЊАМА ДАЛЕ ЗНАК РИМЉАНИМА **КОЈИ СУ САСЕКЛИ ПИЈАНЕ ГАЛЕ!**

2 ПРИРОДНА МОСТА

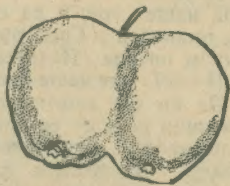
– ЈЕДАН ИЗНАД ДРУГОГ – У ИКОНОНЗУ (КОЛУМБИЈА) **ЛЕЖЕ 300 МЕТАРА ИЗНАД РЕКЕ СУМАПАЗ**
ДОЊИ „МОСТ" У СТВАРИ ЈЕ ОГРОМНА КАМЕНА ГРОМАДА КОЈА СЕ ЗАГЛАВИЛА ИЗМЕЂУ ДВЕ СТЕНЕ

ТОМАС Џ. ХАЛБЕРТ

ИЗ АГРЕ (КАНЗАС) И ЊЕГОВО 6 ДЕЦЕ – СВИ СУ ДОЖИВЕЛИ И ПРОСЛАВИЛИ ЗЛАТНУ СВАДБУ

ЈАБУКЕ – БЛИЗНАКЕ

ИЗРАСЛЕ НА ЈЕДНОЈ ПЕТЕЉЦИ УБРАО ЈЕ У СВОМ ВРТУ РЕЈМОНД ВЕЈД ИЗ ШЕЛТОНА (САД)

НОВАЦ ОД НИКЛА

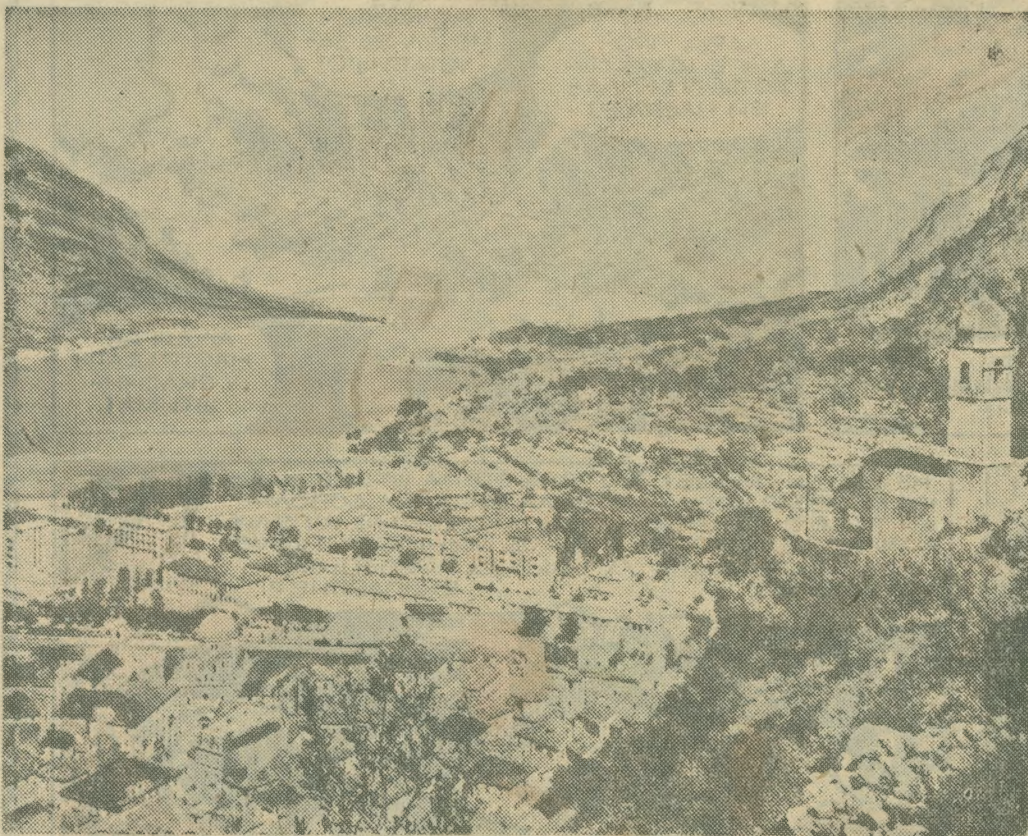
ПРВИ ЈЕ КОВАО ДЕМЕТРИЈУ, КРАЉ БАКТРИЈЕ (МАЛА АЗИЈА) **190.** ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ
ЊЕГОВА ДВА НАСЛЕДНИКА ТАКОЂЕ СУ УПОТРЕБЉАВАЛА ОВАКАВ НОВАЦ
НИКЛЕНИ НОВАЦ ПОНОВО СЕ ПОЈАВИО ТЕК ПОСЛЕ **2.047 ГОДИНА** У СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА

CORYANTES

ВЕНЕЦУЕЛАНСКА ОРХИДЕЈА ИМА ОБЛИК ПЕХАРА НА ЧИЈЕМ СЕ ДНУ НАЛАЗИ СЛАДАК НЕКТАР КОЈИ ПРИВЛАЧИ ИНСЕКТЕ

БОКА КОТОРСКА

Природне лепоте наше земље

КОТОР И КОТОРСКИ ЗАЛИВ

БОКА Которска је један од најлепших залива на свету. Она се састоји од 4 мања залива — Херцегновског, Тиватског, Рисанског и Которског. Ти су заливи спојени уским каналима. Први од њих је код Оштрог рта, на улазу са пучине у Херцегновски залив. Из овог се кроз Кумбор улази у Тиватски залив, а одавде кроз Вериге лево у Рисански, а десно у Которски залив. На њиховим обалама су многа насеља; највећа су Херцег-Нови, Тиват и Котор. Позната су још насеља: Зеленика, Ђеновићи, Бијела, Рисан, Пераст и Прчањ. Њихови становници су били познати поморци у доба једрењака: у XVIII веку бокељска морнарица је имала 300 бродова дуге и око 400 бродова обалске пловидбе.

Бока Которска је по проучавањима Б. Ж. Милојевића и других географа и геолога постала на овај начин: Херцегновски и Тиватски залив образовани су радом река, а Рисански и Которски спуштањем земљишта дуж пукотина у Земљиној кори. Канал Вериге и узина код Оштрог рта представљају остатак некадашње клисуре бокељске реке, која је долазила из залеђа, преко Рисна. Спуштањем земљишта у приморју море је продрло и ка копну и потопило сва та удубљења, образовавши Бококоторски залив, док се земљиште изнад ње издигло у планине Орјен и Ловћен.

АНЕГДОТЕ

УВЕК ЛЕП СТИЛ

Кад је завршио свој роман „Лихтенштајн" Вилхелм Хауф га је послао младом штутгартском књижару Франку и питао хоће ли да га објави. Франк је прочитао рукопис, и, одушевљен романом, одмах послао писцу хиљаду гулдена. На крају пропратног писма је додао:

„На жалост нисам способан да своје речи заоденем у леп стил који би био достојан једног тако великог писца."

Хауф се пожурио да на ово одговори:

„Будите спокојни, драги пријатељу, — писмо са прилогом од хиљаду гулдена увек је написано у лепом стилу."

ТУК НА ЛУК

Мршави Бернард Шо опет се једном жустро препирао са Честертоном.

— Кад бих се угојио као ви — рече Бернард Шо — ја бих се обесио.

— Честертон задовољно погледа у свој обли трбушчић и љубазно одговори:

— Ако једном будем имао намеру да се обесим радо ћу вас узети уместо ужета.

НИЈЕ УСПЕО

Бечки композитор Цирер, савременик Јохана Штрауса, једном опет није имао да плати кирију. Да би одобровољио газдарицу он јој рече:

— Видите, драга госпођо, за неколико година људи ће говорити: „Овде, у овој кући становао је Цирер".

— Ако до вечерас — одбруси газдарица — не добијем од вас паре људи ће то већ сутра моћи да кажу.

ДОЗВОЛИТЕ МИ...

Венизелос, познати грчки државник (1864—1936) мрзео је некорисне разговоре, али никад није прекидао брбљиве посетиоце. Чим би на почетку разговора видео с ким има посла он би узимао перо и лист папира и говорио свом саговорнику:

Дозволите ми да забележим неколико ваших мисли. Јер оно што ви говорите веома је интересантно и бојим се да не заборавим неки важан детаљ.

И док би очарани посетилац настављао да мудрује, Венизелос би обављао своју кореспонденцију.

НИКАД БОЉЕ ЧУВАНА

Француски писац Жак-Франсоа Мармонтел (1723—1799) хвалио се једном седећи у друштву неколицине песника како он једини познаје тајну Расинове уметности. На то један од присутних злобно добаци:

— У том случају признајемо да тајна никад није боље чувана.

МАЛЕ УШИ ЗА МАГАРЦА

Француски позоришни критичар и есејиста Франсис Сарсеј имао је велике уши. Пријатељи су га често због тога задиркивали. Једнога дана поче да му се руга неки гост у кафани, у коју је Сарсеј често навраћао. Сарсеј му одговори:

— Ви сте у праву, моје су уши превелике за човека, али су ваше сувише мале за магарца.

НЕОБИЧНА »ЛИЧНА КАРТА«

Да и обућа може полицији да послужи као један од доказа одавно је позната ствар, али оно што је мексичкој полицији недавно помогло да ухвати одбеглог робијаша ипак је нешто ново и необично. Наиме, обућа бегунца била је начињена од делова аутомобилских гума — што је иначе чест случај код сиромашних Мексиканаца — и привезана са по два каиша. Несрећа по одбеглог била је у томе што је он исекао баш оне делове гума на којима је писало: Гуђар 6.00-16 за леву и Фирстон 7.10.15 за десну ципелу и тако за собом оставио „личну карту".

КАД ВРЕМЕ СТАНЕ...

Једна часовничарска фирма у Америци недавно је извела необичан опит у коме је два дана добровољно учествовао цео један градић од 1100 становника. Грађани Норт Конвеја, у Њу Хемшајру, пристали су да им се запечате ручни часовници, конфискују зидни а јавни зауставе а локална радио-станица није емитовала тачно време. Првог јутра, скоро сва деца дошла су у школу пола часа раније; другог дана дошли су само четврт часа раније. Према овом опиту изгледа да деца имају сигурнији инстинкт за време него одрасли, од којих неки уопште нису могли да се временски оријентишу без часовника.

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

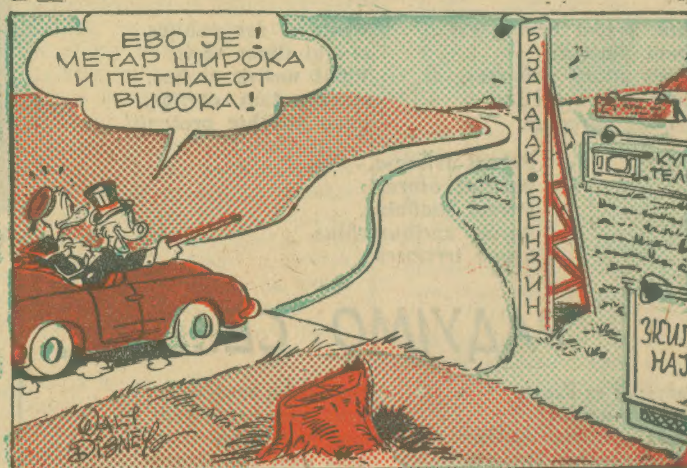

© 1965 Walt Disney Productions World Rights Reserved

СПОРТ

СЛИКЕ ИЗ ЖИВОТА НАШИХ СПОРТИСТА

ОСВЕТА КАПИТЕНА

ПРЕ неколико година фудбалери ОФК Београда гостовали су у Западној Немачкој где су учествовали на једном међународном фудбалском турниру. Пре почетка такмичења организатор је обавестио све екипе учеснице да ће се у случају једнаког броја бодова за победника прогласити онај тим који буде имао бољу гол-разлику. У почетку нико о томе није озбиљније ни размишљао јер се веровало да до таквог случаја на крају неће доћи. Али, догодило се управо оно чему се мало ко надао. ОФК Београд и тим организатор играли су нерешено у финалном мечу: 1:1. То је за београдске „плаве" било довољно да освоје пехар јер су имали бољи количник.

Међутим, на крају утакмице организатори су изненада изменили одлуку и захтевали да капитени вуку цедуљице и жребом реше питање победника. Другог излаза није било и сви протести били су узалудни.

Капитен ОФК Београда Панић пришао је столу где се налазио пехар и шешир са цедуљицама. Извукао је цедуљицу и скочио од радости. Зграбио је пехар и за тили час се нашао на рукама својих суиграча. Радости није било краја. Гледаоци су пљескали победницима.

У свлачионици капитен „плавих" Панић седео је озбиљан у једном углу. Другови су се окупили око њега и с чуђењем га посматрали. На упитне погледе својих другова Панић је одговорио:

— Не знам шта би било да је капитен супротног тима погледао цедуљу која је остала у шеширу. Ја сам извукао празну а победничка је остала неизвучена. Нисам могао а да се не осветим организатору за изненадну промену пропозиција...

ШЛЕМОВИ ЗА ГОЛМАНЕ

Брат „оца бечког фудбала" Хуга Мајзла, доктор Вили Мајзл, познати енглески фудбалски стручњак и новинар, покренуо је једно необично питање за измену фудбалских правила. Он је предложио да голмани на фудбалским утакмицама обавезно носе неку врсту шлемова, заштитника. Досад су шлемове који чувају главу од тежих повреда увели моторциклисти, аутомобилисти, бициклисти, возачи на бобовима. У последње време и смучари стављају заштитне кациге на главу, играчи америчког фудбала, европског рагбија, а неку врсту кожних заштитника за уши и обрве носе и боксери на тренинзима.

„С обзиром на честе незгоде и повреде голмана, које су понекад и смртоносне, а најчешће са повредама мозга, не изгледа нимало бесмислено да се шлемови уведу и за голмане. Фудбал постаје све бржи и све оштрији и силовитији. Голманске интервенције самим тим су све опасније. Нарочито у ситуацијама кад голман мора да се баци противнику у ноге, да би спасао гол". — Објашњава Мајзл свој предлог.

Питање је шта би ФИФА рекла кад би овај предлог званично стигао на разматрање. Уосталом, ниједно правило фудбалске игре не забрањује голманима да било шта носе на глави. Друга је ствар како би се они осећали кад би им ставили шлем на главу.

НОВИ БОКС

Амерички спортски лекари предлажу да убудуће боксерске рукавице буду мање набијене да би се смањио све већи број повреда на рингу од којих су неке биле и смртоносне. Ово на први поглед звучи парадоксално јер рукавице су управо и уведене да би се боксери заштитили од повреда. У ствари испоставило се да они много више штите руку оног ко удара него главу онога ко прима ударац. Са мање набијеним рукавицама боксер ће слабије ударати из страха да не повреди шаку. Из истог разлога — сматрају ови лекари — могла би да се забрани и бандажа руку, а кад би се овим новим мерама додала и ревизија боксерских правила онда би истински љубитељи овог спорта могли бити задовољни.

Уређује Паја Патак

Ква Ква!

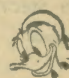

[illegible]ије оно »[illegible]у«

Тражио Паја Патак од једне агенције да му пошаље баштована. Сутрадан дођу двојица: један висок, снажан, а други мршавко. Паји се наравно свидео онај виши, док је Пата била за мршавка. Кад су отишли Паја је упита за разлог:

— Знаш, панталоне високог биле су излизане позади, а код мршавка су излизана — колена.

*

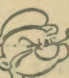
Исти посао

Пера Ждера починио неки мањи преступ али су га ипак осудили на месец дана затвора. Кад су га спровели у затвор управник му каже:

— Знате, код нас влада правило да сваки затвореник обавља онај посао којим се бавио док је био на слободи.

— Дивно — једва дочека Пера Ждера — ја сам био вратар.

*

Ефикасан лек

Влаја мало озебао и лекар му преписује лек а Паји у поверењу каже:

— Лек је мало више горак, али веома ефикасан.

Сутрадан дошао Паја код истог лекара и моли га да му препише још једну дозу истог лека.

— Шта. Ви сте детету дали да попије целу боцу за један дан?

— Ма не — умирује га Паја. — Али, да би пристао да попије онај горак лек морали су да га пробају и његова два брата, Шиља, Пера Ждера, Пата и ја.

*

Не секира се он

Купио Шиља коња. Међутим, животиња одбија да узима храну. Шиља на то каже Белки:

— Баш је луда ова животиња. Само, ја се не секирам много. Нек она мени добро ради, а и храна ће ми остајати.

*

Поклон од жене

Сретну се Белка и Попај и Белка му каже:

Што имаш леп кишобран, Попаје.

— Да, то је поклон од моје жене.

— Какве жене — чуди се Белка — кад ти ниси ожењен.

— Ја нисам, али на дршци овог кишобрана пише: „Мом вољеном мужу".

Gaudeamus igitur

ГАУДЕАМУС ИГИТУР су прве речи старе студентске песме која је настала у средњем веку. Ова древна песма изражава животну радост младих. Сва је прожета духом побуне против аскетизма који је црква у то време проповедала. Песма је била популарна и у каснија времена код студената широм света. И данас је она симбол ведрине, оптимизма и младости.

Друга и трећа строфа садрже елементе религиозне песме којој је, како се мисли, аутор био Д. Страда. (1267). Данашњи облик песми дао је Ч. В. Киндлебен, који је ову песму издао у књизи „Студентске песме“ 1781. године. Мелодија је први пут објављена 1797. године.

Берлиоз је у једном од својих најоригиналнијих и најзанимљивијих дела „Проклетство Фауста“ користио ову песму у сцени са студентима у пивници.

Gaudeamus igitur,
iuvenes dum sumus:
post iucundam iuventutem,
post molestam senectutem
nos habebit humus.

Ubi sunt, qui ante nos
in mundo fuere?
Vadite ad superos,
transite ad inferos,
quos si vis videre!

Vita nostra brevis est,
brevi finietur.
Venit mors velociter,
rapit nos atrociter;
nemini parcetur.

Vivat academia,
vivant professores!
Vivat membrum quodlibet,
vivant membra quaelibet
semper sint in flore.

Vivant omnes virgines
faciles, formosae!
Vivant et mulieres
tenerae, amabiles,
bonae laboriosae!

Vivat et res publica
et qui illam regit!
Vivat nostra civitas,
maecenatum caritas,
quae nos hic protegit!

Pereat tristitia,
pereant osores!
Pereat diabolus,
quivis antiburschius
atque irrisores!

РАДУЈМО СЕ...

Радујемо се дакле,
док смо млади:
после пријатне младости,
после досадне старости
нас ће имати земља.

Где су они који су пре нас
у свету били?
Идите у горње,
пређите у доње богове
ако их желиш видети!

Наш је живот кратак,
за кратко завршиће се
смрт долази брзо,
нас граби круто,
никога неће поштедети.

Нека живи академија,
нека живе професори!
нека живи сваки члан
нека живе сви чланови
увек да су у цвету.

Нека живе све девојке
пријатне и лепе!
нека живе и жене
нежне, љупке,
добре вредне!

Нека живи и република
и онај који њоме влада!
Нека живи наша држава,
милост меցената
која нас овде штити.

Нека пропадне жалост
нека пропадну (мрзитељи)!
нека пропадне ђаво,
који год је против студентске омладине
и исмевачи.

БЕРТ ВАЛТЕР:

НИЈЕ СЕ ПРЕВАРИО

Џон Ериксон, један од најмлађих полицијских инспектора у читавом дистрикту, висок, плаве растресите косе, успео је већ небројено пута да реши веома тешке случајеве. Захваљујући својој проницљивости рано је унапређен за инспектора. Али убица Казби — то сигурно није било његово право име — задавао му је велике тешкоће и упркос свим напорима никако није могао да га ухвати. Свакако да је Казби био и члан неке банде.

Инспектор Ериксон био је немало изненађен кад га је 48 часова после убиства посетио доктор Макмилан и рекао да је дошао због Казбија. Овај станује у Падингтон улици број 18. Видео је, каже, његове слике у новинама и не вара се.

Инспектор Ериксон сумњичаво је вртео главом. Показао је посетиоцу оригиналан снимак.

— Је ли то он — упитао је Ериксон. Доктор Макмилан потврди.

Нешто доцније обојица су седели у полицијским колима, напред су се кретала друга кола са десет полицајаца.

Уз пут је доктор Макмилан причао.

— Ја сам лекар — отпоче он свој извештај — своју праксу обављам у западном делу града. Јуче сам позван телефоном да дођем у Хајдпарк где се догодио неки мали несрећан случај. Одмах сам се одвезао тамо, а кратак пут до уговореног места прешао сам пешице. Одједном нађох се лице у лице са неколико људи који су држали револвере уперене на мене. У таквој ситуацији на одбрану ни помислити. Одвукоше ме у кола, завезаше ми очи и спуташе. Возили смо се веома дуго. Нисам имао појма где се налазим. Марама преко очију била је чврсто везана, нисам могао да је померим. Најзад ме уведоше у неку кућу, преко неколико степеница горе па у собу. Кад су ми скинули траку са очију, стајао сам пред Казбијем. Био је рањен у раме. Испрао сам рану брижљиво и превио.

Инспектор Ериксон се смешкао. Вртео је главом и чинило се као да о нечем важном премишља. Најзад упита:

— И опет су вас вратили?

— Да, опет до Хајд-парка. Везаних очију, наравно.

Ериксон поново заврте главом.

— Кућу, двориште, улицу — ништа од тога нисте могли да видите.

— Ништа, осим собе која је, уосталом, била у полутами, и један мали део предсобља.

Инспектор Ериксон поново заврте главом. Набрекла жила на челу увек је код њега одавала да је љут што не може да реши неки проблем. Најзад он одлучно упита:

— Али, докторе, како онда можете да тачно означите место и кућу?

Доктор Макмилан је ћутао.

*

Предња кола заокренуше за угао, кочнице зашкрипаше. Зауставише се и задња кола у којима су били инспектор и Макмилан. Полицајци искочише и јурнуше у кућу. Гледајући преда се др Макмилан је певушио. Остао је сам. И инспектор Ериксон је кроз двориште ушао у кућу.

Није потрајало ни десет минута, из куће изведоше неколико људи, лица искривљена од беса, са лисицама на рукама. Изведен је и главни гангстер — Казби који је под именом Смит становао у Падингтон улици 18 и важио за поштена човека. Био је блед и слаб, са завојем на рамену. Последњи је ишао инспектор Ериксон. Трљао је руке, честитао доктору и вртео главом.

На повратку у главну полицијску станицу обојица су ћутали. Најзад Ериксон није могао више да издржи. Поновио је питање:

— Али, докторе, како сте то само открили, како сте то извели?

Доктор Макмилан се смејао. Смејао се као при одласку. Затим рече малициозно

— Ви полицајци не можете увек све да пронађете. Уосталом, инспекторе, верујете ли ви у случајност?

Инспектор Ериксон одмахну руком, што се могло схватити пре као одбијање, а доктор настави.

— Видите, ипак је то била чиста случајност. У оном стану живео сам пре двадесет година кад сам се као млад лекар с муком пробијао. Одмах сам препознао собу. То је све.

Тамо где престају путеви

Усред непроходних мочвара геолози су открили нафту. Да би се дошло до ње потребни су уређаји за бушење — компликоване инсталације тешке неколико стотина тона.

А ако се начине инсталације на расклапање? Рецимо таква где сваки поједини део не би био тежи од 8—9 тона?

Баш такав пут изабрали су сарадници московског научноистраживачког института за нафту. У сарадњи с волгоградском фабриком „Барикаде“ конструисани су нарочити торњеви за петролејска бушења.

Свега неколико дана потребно је да се помоћу хеликоптера пренесу у најзабаченије делове тајге поједини делови ове инсталације: дизел-мотори, црпке, делови торња, цистерне, нафтоводи, као и људи који ће их опслуживати. Исто толико времена потребно је за демонтирање инсталације и њено пребацивање на ново место.

ВОДЕНИ ЗУМБУЛ

Љубитељи цвећа у Јужној Родезији почели су још 1937. године да у својим рибњацима гаје бразилски водени зумбул (Elshhorma crassipes). Неколико струкова доспело је у афричке реке и тамо се ова биљка веома размножила. Од два струка зумбула током четири месеца створило се преко хиљаду нових изданака.

Последица тога — права пустош. Горњи Нил и Конго прекривени су густим жбуњем лишћа и цветова ове биљке: бродовима то отежава пловидбу, рибе масовно гину услед гушења. Насупрот томе увелико се множе разне врсте пужева који су често преносиоци опасних болести.

Тајна мимозе

Биљке мимозе — има их 1500 врста — понашају се баш онако као што доликује мимози. Најпознатија је бразилијанска мимоза пудика „стидљива мимоза“ која склапа своје лишће при најблажем додиру. Како то она постиже ботаничари су дуго времена ломили главу. Загонетку је, изгледа, решио јапански научник Такао Сибака после веома дугог и савесног испитивања микроскопом. Сићушне електроде убацио је у ћелије листа да би измерио електрични напон у њима. При томе се показало да извесне ћелије реагују при додиру са различитим електричним напонима и тако долази до савијања листа. Сличност овог процеса са радом човечијих живчаних и мишићних ћелија је просто невероватна — природа је једној биљци подарила сложени механизам као што је онај у организму људи.

Атом постаје видљив

Помоћу електронске микроскопије могу се посматрати само молекули-гиганти, који се састоје од најмање неколико хиљада атома. Међутим, помоћу електронско-јонског пројектора, који увећава 1 до 2 милиона пута, а у неким условима и до 10 милиона пута, већ се може видети атом.

ЧЕТИРИ ГОДИНЕ У ПОТЕРИ ЗА МЕДВЕДОМ

Свакако најчуднији лов на медведе имао је чувени амерички ловац Бен Лили који је пуне четири године пратио џиновског гризли медведа. Одмах ћете се запитати зашто је то радио. Прочитајте чланак о овом истинитом догађају и — видећете

ПОЧЕТКОМ 1921. год. амерички богаташ Вилијем Мекфаден решио је да организује лов на медведе и пуме који је требало да буде највећи лов у модерној историји. Ангажовао је многе људе и купио неколико стотина мазги за ношење опреме. Позвао је многобројне пријатеље и ловце да узму учешћа. Трошкове лова сносио је он сам. Требало је да лов траје читаву годину дана на терену од Мексика до Аљаске обухватајући углавном Стеновите планине.

Мекфаден је тражио за себе да му се омогући да убије највећег медведа на којег се наиђе и да му славни ловац Бен Лили буде вођа. Бен је прихватио предлог. Одређена му је „плата" од сто долара месечно што је била велика свота и велика почаст јер је тиме признат за најбољег ловца Америке.

Неколико месеци пошто је лов почео у Новом Мексику стигла је вест у логор да је Бен нашао највећег медведа који је икада виђен у томе крају. Бен је пратио медведа, требало је само да милионер дође и убије га. Али управо кад се овај спремао да појаше коња и пође у потеру за медведом стигла је депеша да хитно дође у Њујорк због неодложних послова.

— Нека Бен чува траг док се не вратим — рекао је Мекфаден.

Мекфаден није ни сањао да је тим речима отпочео чудан лов који је трајао пуне четири године. Дубоко у планини седи ловац је примио наређење и само климнуо главом. Наставио је да прати медведа са псом кога је држао везаног за појас да не би плашио медведа.

А ко је био овај упорни човек?

Бенџамин Лили био је најпознатији ловац кога је Запад икад дао. Године 1910. он је гонио једног медведа преко три државе Сједињених Држава и Мексика. Ни сањао није да ће лов који је био у току трајати много дуже.

Из дана у дан из недеље у недељу Бен је пратио медведа не дозвољавајући никад да му нестане са очију. Спавао је под отвореним небом и јео само месо од јелена, али то није било ништа ново за њега. Упркос томе што је имао 65 година он се кретао као младић пентрајући се кроз непроходне пределе. Пракса од преко четрдесет година очеличила је његове мишиће.

Огромни медвед је мирно ишао као врху планине, онда се нагло спустио до резервата Пуебло Индијанаца па скренуо на север ка реци Колорадо. За све то време Бен је слао редовно извештаје о месту свог боравишта тако да је Мекфаден увек могао наћи. Купине су биле омиљена храна медведа и тада је представљао одличну мету. Али Бен никад није ни помислио да га сам убије.

Јесен је полако покривала цео предео. Хладне ноћи су се све теже подносиле. Бен је слао извештај за извештајем али од Мекфадена ни трага ни гласа. У долинама су кише падале врло често па је зато медвед скренуо у брда која су опет била без воде Већ је пао и први снег а медвед још није прекидао свој пут. Дивљач је бивала све ређа тако да је Бен тешко долазио до хране. Пуних десет дана није могао ништа да улови и хранио се само корењем.

Најзад се изгледа и сам медвед уморио и повукао у једну пећину да презими Бен је био сигуран за неколико месеци и кренуо је на пут дуг око 1.000 километара да лично види шта се десило са Мекфаденом. Уз пут је дознао да је Мекфаден отпутовао послом у Европу.

Када је дошло време буђења медведа Бен је поново био пред пећином. Гладан медвед одмах се бацио на лов и пошто се добро најео почео је да се враћа готово истим путем који је и дошао прошле јесени. Бен је знао тај обичај медведа да се крећу утврђеним правцем и зато је био сигуран да може погодити тачно у свако време где се медвед налази. Поново је пошао да види шта је са Мекфаденом.

Када је стигао у главни логор ловаца мало ко му је веровао када је рекао да прати медведа већ годину дана и да може погодити у свако време где се налази. Оставио је поруку Мекфадену да обрати пажњу на дим којим ће он давати знак где се налази.

Из логора Бен је пошао у сусрет медведу и тачно тамо где је предвидео наишао на њега. Био је опрезан и није се приближавао медведу јер још су му биле у сећању успомене од пре десетак година када се изненада срео са једним медведом. Мада је успео да опали из обе цеви медвед је још имао снаге да му шчепа пушку и изломи у парампарчад. Том приликом је закачио и Бена и сломио му три ребра. Ловац се једва извукао. То је био највећи медвед кога је видео изузев овога кога је пратио и који му је изгледао још већи.

Поново је пратио медведа на његовом путу ка зимовнику мада је готово био сигуран да ће медвед преспавати у истој пећини. Те зиме ловци су стигли до Аљаске и тиме је лов био званично завршен за све али не и за Бена. И даље је извештавао где се медвед налази а сам се трудио да га штити да га случајно не би ко други убио.

Тако је прошла и 1923. и 1924. година а милионер се није појављивао. Људи су говорили Бену да се окане посла и да убије медведа сам. Али он није хтео ни да чује. У пролеће 1925. поново је послао поруку Мекфадену да дође али овај се није појављивао. Тек у јесен те године Бен је престао да прати медведа, али није хтео да га убије јер је сматрао да је он био намењен другом.

НЕВИДЉИВЕ ЗАВЕСЕ

На вратима и прозорима великог броја станова у Јапану постављене су мале невидљиве завесе ултразвучне „бране" које испуштају ултразвучне таласе. Утрошак струје је мали а корист велика нарочито лети кад су прозори већином отворени, јер ове завесе спречавају продирање прашине у станове.

Ауто са батеријама

У Енглеској ће се ускоро појавити нови аутомобили који ће се кретати помоћу батерија, а производиће се серијски. Намењени су првенствено великим градовима да би се умањила загађеност ваздуха.

УГАЉ — ХРАНА ГЛИСТЕ

Прича се да је Енглез Френк Линман открио једну врсту кишне глисте која једе и угљену прашину. Кад би се загађено тле изнад рудника „оплодило" овим животињицама, које се множе на милионе, оне би га за неколико година очистиле и претвориле у добру зиратну земљу.

СТАКЛО КОЈЕ СЕ САМО БОЈИ

У Америци се израђује фотохромично прозорско стакло. Изложено вештачкој светлости оно се обоји зелено, а при дневној светлости оно је провидно. Стакло ове врсте имаће вишеструку примену.

Нова тканина

У Америци се израђује тканина која пропушта ваздух, али не и воду. Веома је лака. Капут, панталоне, и капа теже свега 700 грама.

ИНСЕКТИ — ПОМОЋНИЦИ

Научници лабораторије биолошког института Летонске академије наука у Риги створили су нову врсту инсеката — трихограма за борбу противу ларви житног жишка. Ови нови инсекти развијају се у јајима жишка и уништавају га. Опити вршени на овај начин показали су да је уништено 65% жишка.

НОВАЦ У ЗРНУ

Минулих векова у Мексику је била у „оптицају" монета нарочите врсте. То су зрна какаоа, данас у свету позната основна сировина за чоколаду. Зрна какаоа била су пре 600 година редовно средство плаћања. Када су Шпанци освојили данашњи Мексико, Аптеци су дошљацима, жељним злата, понудили, као највећи поклон — зрна какаоа.

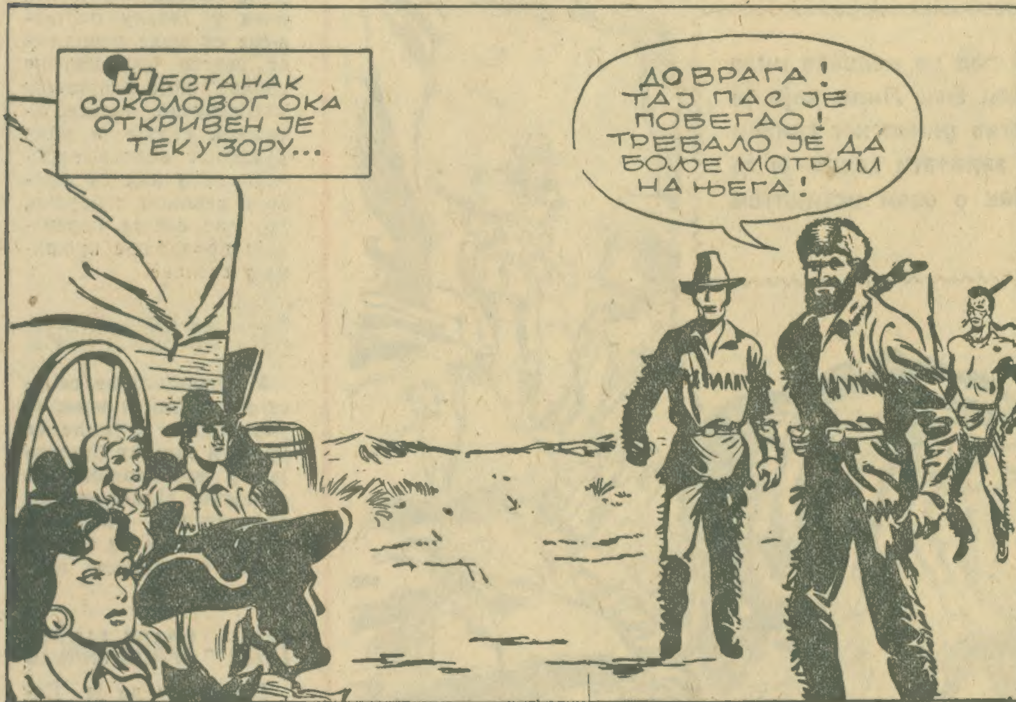
СЕНИЦА:

и наше је стамбено питање веома тешко

СЕНИЦАМА није лако да нађу стан. Оне се гнезде у дупљама дрвећа а таквог дрвећа је све мање. Старо воће се уклања, а труло дрвеће у шумама обара. Зато изгледа ова сеница на слици грди мужа. Као да му каже: „Јесам ли ти говорила: прво стан, а онда брак..." Љубитељи птица помажу им на тај начин што о дрвеће вешају вештачка гнезда: сандучиће од дасака.

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

КАКО СЕ ПИНГВИНИ ОРИЈЕНТИШУ

СВАКЕ године Адели пингвини са Антарктика напуштају своја гнезда и путују стотинама километара преко воде и леда да би нашли храну на копну. Међутим, без обзира на то далеко путовање, кад дође време парења они се увек враћају на исто место а врло често и у исто гнездо. Познато је да и друге птице имају много смисла за навигацију али та необична способност код пингвина превазилази све друге. Ради изучавања ове појаве два научника са Џонс Хопкинсовог универзитета из Америке провела су на Антарктику двадесет и седам месеци и дошла до врло интересантних открића.

Изгледа да пингвини користе Сунчев положај за своју оријентацију али истраживаче је збуњивао курс који су следили. Уз помоћ америчке морнарице и чланова совјетске антарктичке експедиције научници су ухватили већи број пингвина и авионима их пренели на разна места где су их пустили. Онда су пратили лет пингвина до повратка у њихове базе. Том приликом они су констатовали да се пингвини не крећу право ка својим базама као што то чине, на пример, голубови већ следе правац север-североисток.

Код животиња које се упорно држе само једног правца тај правац је познат као „глупи правац". Међутим, изгледа да то није случај код пингвина јер тај правац их води тачно где они желе да стигну. Научници су следили једну групу од двадесет пингвина-малишана, старих свега седам недеља. Мада су ти пингвини били однети авионима на око 400 километара од гнезда у којима су се излегли они су — четрнаест њих — се вратили у своју базу после свега три недеље док су остали стигли нешто касније.

Тај чудан нагон да иду на север, без обзира где се налазили, доводи научнике у забуну. Поставља се питање како онда нађу свој пут на југ када дође време парења. Истраживачи верују да се захваљујући пуном стомаку њихова моћ оријентације окреће у супротном правцу. Није искључено да имају у телу и неки допунски оријентациони систем који је до сада остао непознат научницима. Истраживачи су понели са собом десетак пингвина у Њујорк где ће наставити своја истраживања обезбеђујући пингвинима приближну температуру као на Антарктику и лед у специјално уређеним базенима. Да ли ће научницима поћи за руком да открију тај чудан систем оријентације остаје велика тајна.

ОСВАЈАЊЕ ЗЕМЉИНИХ ДУБИНА...

63 дана 130 метара под земљом

Мишел Сифр, двадесет шестогодишњи спелеолог провео је 63 дана на снежнику 130 метара под земљом при температури смрзавања и апсолутној влажности. Он је доказао да је људски организам много отпорнији него што се мислило.

МИШЕЛ Сифр, млади француски спелеолог настоји да спелеологији, науци која се бави проучавањем пећина, јама и понора и свих других врста подземних шупљина у крашком терену, да нови смисао: она се више не бави само истраживањем земљиног подземља већ и испитивањем могућности живота људског организма под земљом и његове прилагођености тим специфичним условима.

Сифр је 1960. године поставио хипотезу о начину образовања тла у тропским крајевима. Да би се она проверила било је потребно испитати чувене цејлонске пећине. Јавном акцијом скупљен је потребан новац и Сифр се тако обрео на далеком азијском острву. Са водичем и десет носача два месеца испитивао је најнеприступачније прашумске пећине. Пијавице су им се хватале за ноге а од змија отровница страдао је сваког дана понеко из мале експедиције. У тропским пећинама вребала су их и многа вирусна обољења.

Сифр је био упоран, спровео је своја истраживања докраја и проверио постављене хипотезе. По повратку у Француску одато му је признање и одмах му је поверено организовање спелеолошке експедиције у кречњачком масиву Маргареис, око 60 километара од Нице. Он је са својом екипом испитао лавиринт подземних галерија и доспео до дубине од 1.100 метара под земљом. Те исте године он је открио пећину Скарасон са снежником 130 метара под земљом у којој влада температура смрзавања и влажност од 100 одсто. Услед тога хладноћа изгледа много већа и спелеолози су једва издржали неколико минута у њој.

Управо ту Сифру је пала на ум невероватна идеја. Да би испитао отпорност и издржљивост људског организма он се са три друга, 2.000 килограма намирница и опреме, спустио под земљу у намери да без часовника и потпуно изолован од света, у специфичним условима, проведе два месеца. Чланови екипе били су затворени у једном шатору са пољским креветима и храном. Шатор је споља закључан. Сваког дана вршили су они научна испитивања својих организама путем електрода, термометара и других инструмената. Мрежа каблова преносила је регистроване податке на површину.

Медицински закључци о овом експерименту који су недавно објављени показују да је људски организам много отпорнији него што се раније мислило. Подземни „космонаути" који су били потпуно одсечени од природног ритма дана и ноћи и без часовника провели су у необичним условима 63 дана а да су све време живели по ритму од 24 часа у току којих су увек подједнако дуго спавали и били будни.

САМО ЗА ПЕШАКЕ...

Ивоар је село у Горњој Савоји, које туристи радо посећују, али оно је и прво туристичко место у Француској које је „затворило врата" аутомобилима. На оба улаза у село постављена је табла са упозорењем странцима и домаћим да је у Ивоару дозвољено кретање једино пешице. Ипак, посета туриста није се умањила, јер после дуге вожње здраво је и пријатно „протегли ти" ноге.

»ПОДВОДНИ ХРЧАК«

Доктор Валтер Роб приказао је у лабораторији једној групи научника свог „подводног хрчка". Здрав и чио, нормално дишући, седео је он у води, радознало посматрао рибе које су пливале наоколо и задовољно грицкао храну. Повремено би се склупчао да мало продрема.

Решење загонетке: хрчак се у ствари налазио у једва видљивом „ковчегу" од силиконске гуме дебљине 0,025 милиметара. Танани зидови вештачке материје способни су, да као рибље шкрге, пропуштају кисеоник из воде, а угљендиоксид који хрчак избацује истисну натраг у воду.

Проналазак овог гњурачког звона доказује да би и човек могао у њему да се под водом задржи неограничено дуго време. Треба само пронаћи пут и начин за његово снабдевање храном и обезбеђење неопходних хигијенских услова. Судећи по ономе што је већ постигнуто у томе погледу са васионским бродовима и овај практични проблем моћи ће да буде решен. Тиме би се умногоме повећале могућности за подводна истраживања.

»СКУПО ЋЕ ПЛАТИТИ«

После погибије једног путника у судару између путничког и теретног воза, близу Ливерпула, 31. августа 1830. године, лист „Единбуршка ревија“ је писао: „Лудило због којег се 100 особа пење у 10 вагона да би путовали 25 километара на час прелази свако разумевање, али ово лудило ће се скупо платити“.

ЧУДО ТЕХНИКЕ

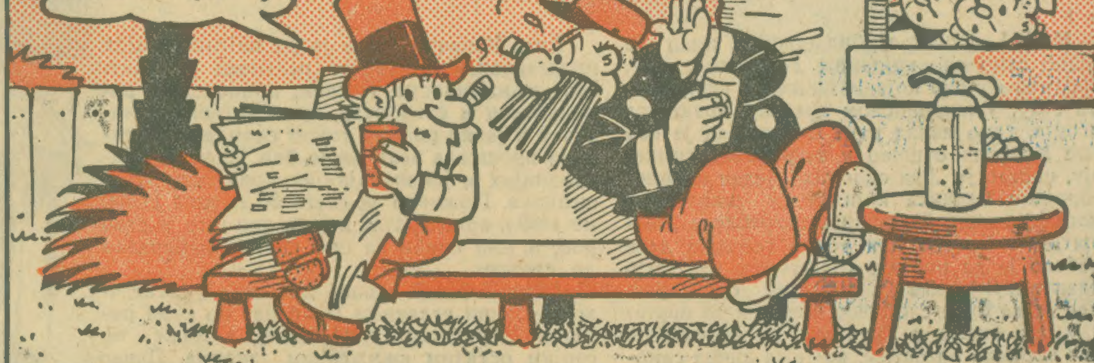
„Ежен“ се понаша као права беба: спава, пије на цуцлу“, плаче, очима прати предмете у покрету и уме чак да исплази језик. Ова беба последњи је изум технике а појављиваће се на филмском платну као сценарио предвиђа улогу бебе.

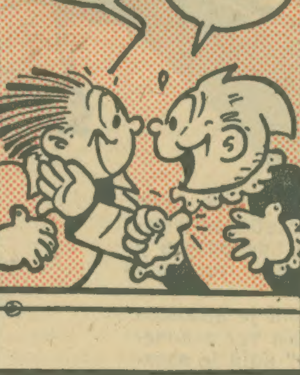
Теледиригована лутка „Ежен“ конструисана је по замисли Жерара Когана, познатог стручњака за „специјалне кинематографске ефекте“ и стаје осам милиона франака. Због тога њен „тата“ и бди над њом — сваке вечери односи је у једну велику париску банку где беба преноћи у миру и сигурности.

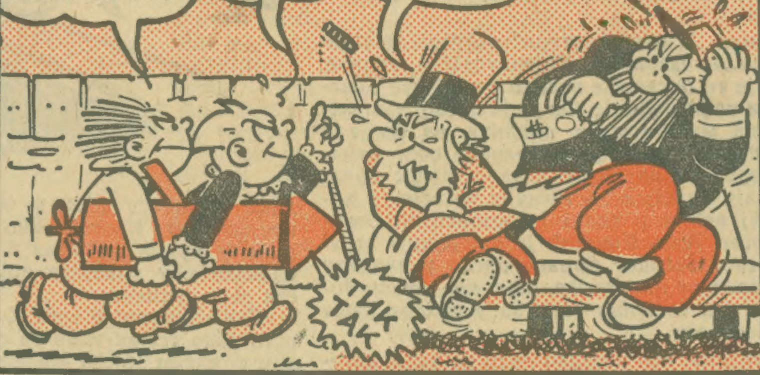
ИДЕАЛАН ЗАМАК

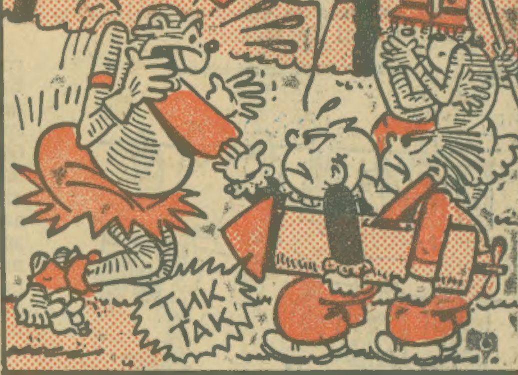
У бриселском листу „Л' соар“, 2. септембра 1904. године појавио се следећи оглас: „Замак за изнајмљивање налази се на једном од најромантичнијих и најопаснијих британских обала. Честа дављења. Многобројни лешеви“.

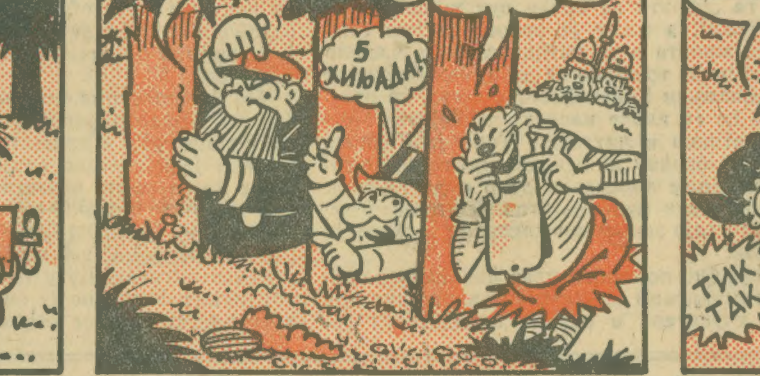

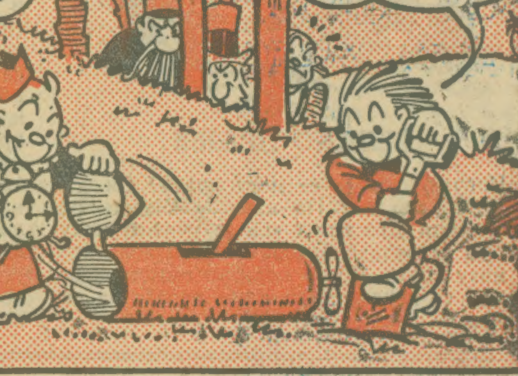

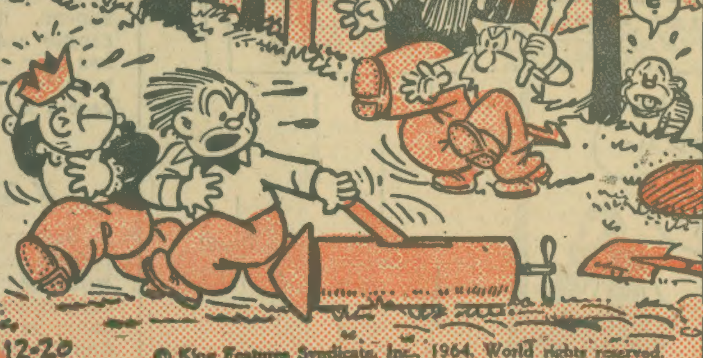

12-20

НЕМА ЗИМЕ ЗА КОЊЕ

УВОЂЕЊЕМ савремене механизације у пољопривреду у циљу што интензивније и јевтиније производње у многим аграрно напредним земљама из дана у дан број коња се смањује. Да ли је опстанак коња доведен у питање и хоће ли једног дана коњ служити само за спорт? Многи пољопривредни стручњаци и љубитељи коња са зебњом чекају одговор на многа питања у вези са тим.

У свету има око 75 милиона грла коња. У нашој земљи има их преко један милион, иако се број коња од пре рата смањио за 150 хиљада. У СССР има данас нешто преко 6 милиона радних коња. И овде се број коња због увођења савремене механизације у пољопривредним газдинствима смањио. Поред тога има још око 5 милиона коња за спорт.

Лист „Коневодство“ анализирајући перспективе совјетског коњарства пише да оно подмирује око трећину радова у биљној производњи ове земље. Тако у пољопривреди Украјине на сто хектара пољопривредне површине раде 4,4 радна коња, мада је украјинска пољопривреда једна од највише механизованих. Лист се залаже за што већи извоз коња, а не занемарује ни питање коњског меса, чија је производња у пашњачким областима врло јевтина и рентабилна.

У енглеском листу „Агрикултуре“ приказује се једна енглеска фарма Паулине Линдсеј, која је својих 130 хектара површине углавном ставила под травњаке, а стаје напунила коњима, овцама и теладима за клање. Створивши тако фарму мешовитог типа, ова Енглескиња решила је проблем високих трошкова за коњске стаје, доста скупу исхрану и одгајивање. Као добар хиполог она је за одгајивање узела енглески сој арапског коња, па је у циљу побољшања расе увела пољског пастува, добивши на тај начин одличног коња за брзи транспорт и пољопривредне радове где се тражи брзина, као и одличног, издржљивог и интелигентног коња за спорт. Лист истиче да је ова фарма врло рентабилна и већ низ година финансијски позитивна.

Судећи по овим примерима љубитељи коња, одгајивачи и пријатељи коњичког спорта не би требало да буду забринути.

РАКУНИ ПЕРУ СВОЈУ ХРАНУ

Ракуни неће да једу храну, ако је добро не оперу. Неки су тако велики чистунци да ће носити храну и по неколико километара док не дођу до воде да је оперу.

ОКОВАНИ КЊИЖЕВНИК

„МАЛИ Јарчић-згубидановић“ имао је срећно само оно најраније детињство, оних неколико година које је провео у свом родном селу, у живописном пределу Хрватског Загорја, тамо изнад реке Сутле. Кад је као Анте Ковачић отишао у загребачку гимназију, постао је „ђак сиромах“, један од многобројних бедника који су се школовали милошћу црквених људи и загребачке „господштине“. Бистро али убого сељачко дете требало је да постане свештеник, али „згубидановићу“ такав позив није одговарао. Хтео је да буде слободан човек, а то постати у оно време у Хрватској — значило је бити спреман на патње, најтежа лична самоодрицања и жртве.

Већ као ђак петог разреда гимназије Анте Ковачић прочуо се међу својим вршњацима као песник. „Било је то моје проклетство — рекао је он једном — јер бити хрватски песник, и говорити у име свог народа, и говорити о њему, о том мом јадном народу — и као књижевник борити се за његово право, зар има за човека мучније судбине у овој нашој Хрватској!“

Анте Ковачић један је од најзначајнијих представника критичког реализма у хрватској књижевности. Песник, приповедач, романописац и сатиричар, врло активан политички и јавни радник током осамдесетих година прошлога века он је био један од најплоднијих и најзначајнијих хрватских књижевника. Поживео је свега 35 година (1854. до 1889.), врло кратак век за оно што је створио, и још краћи за оно што је намеравао да створи.

Анте Ковачић нашој данашњој читалачкој публици углавном је познат по свом роману „У регистратури“ (1888), а мање по својим осталим књижевним делима. Данас је исто тако мало познато да су дела Анте Ковачића, још у току њиховог стварања, била мета жестоких прогона нарочито црквених власти и друштва коме су била намењена. И не само то: тада свемоћни друштвени чиниоци спречили су овог снажног хрватског књижевника да развија своју пуну стваралачку снагу; онемогућили су га да уопште ствара.

Роман „У регистратури“ излазио је у загребачком часопису „Виенцу“ 1888. године. Било је то последње велико дело Анте Ковачића и најзначајније. Он га је писао, због несрећних материјалних прилика, из броја у број часописа. Извесне странице овог романа, нарочито из првог дела, и данас представљају највиша достигнућа не само у хрватској већ и у целој југословенској књижевности. Анте Ковачић је најсјајније странице свог великог романа писао у пламену стваралачког надахнућа, иако већ тешко болестан. Он се њима уздигао у врхове наше књижевности.

Међутим, као ниједно дело до тада, католичка штампа, која је у то време имала врло снажан утицај на хрватски културни живот, напала је жестоко и претећи овај Ковачићев роман, називајући га: „неваљаним и погубним штивом“ — које може да угрози приватни и јавни морал хрватског народа. Ти напади требало је да униште књижевника Анте Ковачића, да га онемогуће у јавном животу и да га „обрате на прави пут хришћанског списатеља“, а њему је преостала још само година живота и то патничкога. Од часописа „Виенца“ тражило се да одмах прекине с објављивањем Ковачићевог романа, уз претњу да ће га иначе напустити највећи део претплатника и читалаца. Тако је Ковачић морао на брзину да заврши ово своје највеће и најбоље књижевно дело и да га, због претње, сведе при крају на нешто што далеко заостаје за његовом великом и снажном замисли.

То је био последњи удар нанет овом сјајном и истинском приказивачу хрватских прилика, карактера и нарави осамдесетих година прошлога века, у чему му није било премца. Анте Ковачић био је слободан и независан према моћнима и без предрасуда у приказивању хрватске друштвене стварности свог времена.

Две године пре тога Ковачић је доживео исто тако тежак удар са својим тек започетим романом „Међу жабарима“ који је излазио у часопису „Балкан“. Књижевне замисли и планови Анте Ковачића нису могли да се одједном остваре. Његов тежак и напоран живот није му омогућио да заврши своје романе пре него што би их дао у штампу. Он их је, као што је то био случај и у многих наших књижевника, писао од броја до броја, често са исувише великим напрезањем да би испунио своју обавезу према издавачу и ослободи се злехуде новчане аконтације коју је примио на рачун свог будућег књижевног дела.

По фрагментима, наставцима, о тим „жабарима“ (малограђанима) — који представљају само увод и прве странице једног снажног и јединственог сатиричног романа — може да се оцени изузетна снага и моћ запажања Анте Ковачића у сјајном уочавању и шибању малограђанске средине. Роман „Међу жабарима“ већ својим почетком представљао је сензацију у тадашњим хрватским приликама. Исувише је оштро повредио малограђанске кругове који су се осетили „болно погођени“. — „Тако је твој роман, писао је Ковачићу један његов пријатељ, узвитлао буру у локвама (барама). Бој жаба и мишева је започео... Страшан смех, и ужас погођених... Видиш, Анте, сада се тек плаше великани кад открише да си свезнајући — да их у душу знаш“. Међутим, пријатељи су били малобројни и немоћни, а непријатељи устадоше „као војска“ и окомише се на писца.

Уредништву „Балкана“ у коме је почео да излази овај у замисли, можда, један од наших најбољих сатиричних романа, обратило се, у име истине и правде а против ужасне погрде, неколико стотина читалаца сматрајући да се оно што у том роману говори књижевник Анте Ковачић односи лично на њих, на њихов град, на прилике и односе у њиховом дому. И тада је Анте Ковачић доживео јединствен случај у хрватској књижевности — да буде готово прокажен што се усудио да исмеје прилике у којима живи малограђанско, запарложено, жабарско друштво у Хрватској. Он је мислио, а сигурно би то и учинио, да од својих „жабара“ направи „по волумену најопсежнији роман, што их је наша књига до данас написала“.

Међутим, услед огорчених протеста излажење романа „Међу жабарима“ морало је бити обустављено у „Балкану“. За нас је данас сачуван само у оним првим главама, које су у том листу објављене.

Најзначајнији и најдаровитији критичар и сатиричар хрватске друштвене средине осамдесетих година прошлога века — књижевник Анте Ковачић, слободан и смео био је пресечен у остваривању својих уметнички највећих замисли.

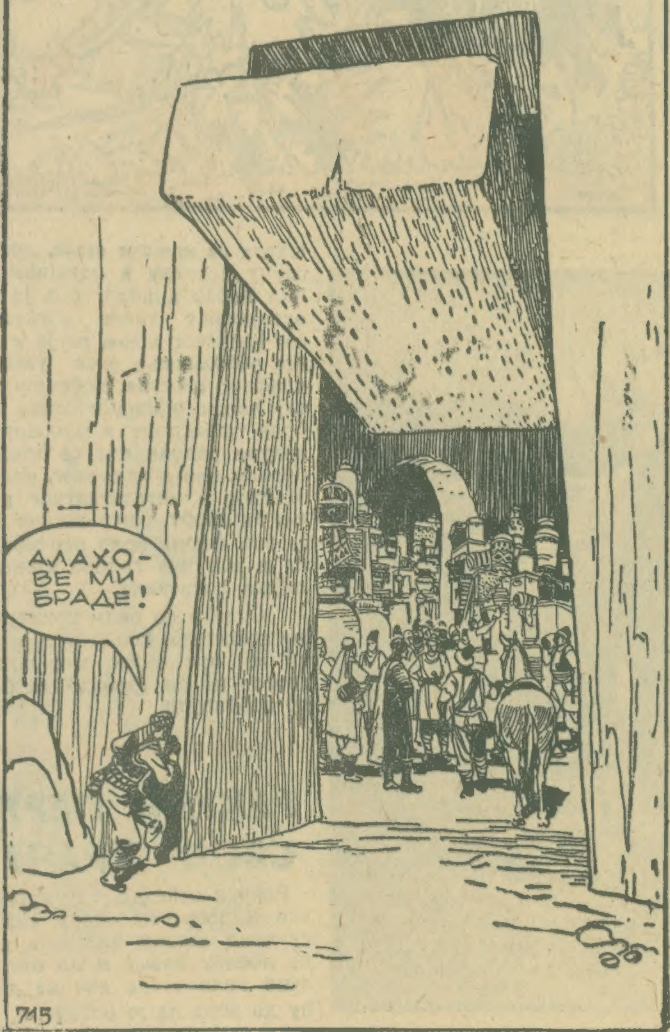
Тако прогањан и спутаван, а пун стваралачке снаге, коју није могао слободно и отворено, широко и сликовито да изрази у својим делима, он је умро млад, оставивши иза себе, и поред свих тих невоља, најлепше и најснажније странице које су икада написане у хрватској књижевности.

ВЕЛИКО ПРАЊЕ

Новчанице које се могу прати? Смешна помисао, зар не? Па ипак, у Сједињеним Америчким Државама већ је учињен покушај да се израде банкноте од најлона које се могу прати. Друго корисно својство: новчанице се неупоредиво мање цепају од папирних.

АЛИ БАБА И ЧЕТРДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

У ЗАГРЉАЈУ ОКТОПОДА

Захваљујући присебности неког старог рибара један десетогодишњи дечак из Ђулијанове, италијанског градића на јадранској обали, није доживео страховиту судбину: да га џиновски октопод одвуче у дубину мора. Двадесетак килограма тешко морско чудовиште већ је било диграбило својим пипцима дечака који је стајао на једној стени. Стари рибар је морао да уложи и последњи атом снаге да би приморао октопода да пусти своју жртву.

АЈФЕЛОВА КУЛА ЗА ДЕЦУ

У једном делу Булоњске шуме у Паризу постоји камп за децу туриста странаца и оних који стижу из унутрашњости Француске. Док родитељи разгледају град и његове знаменитости, деца се у зеленилу под надзором васпитача играју и забављају израдом разних предмета од пластелина и другог материјала.

У оквиру кампа подигнута је за њих и „Ајфелова кула“, потпуно иста као она права, висока 10 метара а тешка свега 214 килограма. Њен костур сачињен је од 5350 комада спојених помоћу 28.700 завртања, „Малу сестру“ Ајфелове куле у присуству великог броја вршњака, отворила је седмогодишња Надина, која је потомак Густава Ајфела.

ПОТПУНО ИСКОРИШЋЕНО

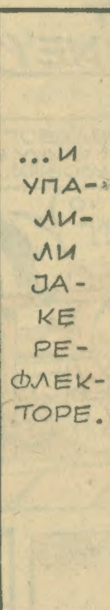
У Француској намеравају да руднике угља у Лорени и централном масиву чија се редовна експлоатација више не исплаћује исцрпу до краја. Сагоревањем остатака угља у окнима добио би се плин који би фабрике могле користити дужи низ година.

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА

ПИТАЊА:

7. Шта означавају први цртежи на зиду пећине?

8. А шта цртеж испод њих?

СИТНЕ ВЕСТИ

● Унутар сваке ћелије у једној главици лука притисак износи више од 24 атмосфере. При таквом притиску одлетели би у ваздух многи парни котлови.

● Француска академија наука радила је на састављању „Граматике француског језика“ 297 година. Када је најзад 1932. године књига била објављена у њој је пронађено — 50 грешака.

ПРИЧЕ СА ЦРНО-БЕЛИХ ПОЉА

Са сваког шаховског такмичења поред резултата путују у свет и приче о животу мајстора између шаховских партија. Широки круг љубитеља шаха увек више интересују такви детаљи него сувопарно излагање стратегије и тактике у партијама мајстора. Ако се за време игре деси нешто интересантно, онда се о томе пише или се пак то памти. Такви догађаји су увек актуелни, па се у шаховском друштву често могу чути многе приче, као...

НЕОБИЧНА ПРЕДАЈА

Једна од партија које сачињавају ризницу шаховске уметности одиграна је у Хестингсу 1895. године. То је био сусрет Штајниц—Барделебен који се без много узбуђења развијао до 17 потеза. Барделебеново спокојство нарушио је Штајниц фином жртвом пешака која је била прихваћена. Пет потеза доцније жртвован је и топ, па се црни краљ нашао у матној мрежи. Док је Штајниц рачунао како да изведе матну комбинацију, приметио је да је његов партнер нестао. Испоставило се да је Барделебен на тај начин предао партију јер је после серије шахова добио мат у 10 потеза.

РЕМИ МЕЧ

Мајстори који лако склапају реми стално су изложени критици стручног и нестручног дела шаховске јавности. Често се истиче борбеност старијих шаховских генерација. Али, реми партија је било и раније. За то се узима помало невероватан пример из меча који је игран 1893. године између Шлехтера и Марка. Свих десет партија је завршено нерешено!

ЧИГОРИН — ДОМАЋИН ТУРНИРА

Заслужни шаховски радник Русије Михаил Иванович Чигорин победио је у заједници са Александром Митрофоновичем Левином на првенству Петербурга које се играло почетком 1900. године са 14,5 поена од могућих 18. У недостатку просторија зборно место за шахисте је био Чигоринов стан. Ту су они одиграли цео турнир који је у шаховским аналима познат не само по резултату, већ и по месту где су се скоро месец дана сусретале шаховске војске.

ДЕМОНСТРАТОРИ И МАЈСТОРИ

На једном турниру пре десетак година у Београду демонстратори су плаћани по учинку: 50 динара за сваки час рада. Како је њихов приход зависио од игре мајстора чије су партије преносили, то су нагло порасле симпатије према онима који су најдуже играли. Прича се да је борбеност интернационалног мајстора Борислава Милића била нарочито на цени, па је било највише интересената за демонстрирање његових партија.

НЕУСПЕХ ПОЛИГЛОТЕ

На Шаховској олимпијади 1935. године у Варшави екипа Југославије била је смештена у хотелу „Сејмовија“. Велемајстор Бора Костић, зналац много језика, успешно је користио своје способности полиглоте. Једном приликом, када је на свим могућим језицима — сем пољског — упитао портира где се налази туш, добио је неодређен одговор. Неочекивано помоћ је дошла од дебитанта мајстора Петра Трифуновића. Он је Костићево питање „превео“ имитирајући пад и шуштање воде!

★★★

ШАХОВСКИ МОЗАИК

Прва шаховска рубрика. — Почетком 19. века, као резултат појачаног интересовања за шах, појављују се у новинама шаховске рубрике. Забележено је да је у енглеским новинама „Ливерпул меркјури“ 1813. године штампана прва рубрика посвећена шаху.

Драгоцене победе. — На великом међународном АВРО турниру у Холандији 1938. године амерички велемајстор Рјубен Фајн забележио је у првом кругу за недељу дана три победе у сусретима са три првака света. Пред њим су положили „оружје“ владајући шампион Аљехин, екс-шампион Еве и будући играч број 1 — Ботвиник. Турнир је завршен заједничком победом Фајна и Кереса.

Рођендански поклони. — Десето коло 25. првенства Совјетског Савеза у шаху играло се у Риги 30. јануара 1958. године. Пре почетка кола неочекивано је саопштено да је тога дана 21. рођендан Борису Спаском, па му је предала букет цвећа правакиња Риге, ученица Илга Дзените. Онда је на сцену ступио судија турнира Виноградов, који је у име учесника срдачно честитао рођендан кандидату за првака света. У таквој ситуацији Спаском није било нимало пријатно да игра са Бронштајном, поготову што је имао црне фигуре. Ипак, успео је да забележи победу над великим противником само у 21. потезу, а рођендански дар у виду освојеног поена уписан је у турнирску табелу.

»ПАТКА ПАРОБРОД«

Као неуспела творевина природе може се сматрати „патка пароброд“. Ова врста водених птица живи на Фалкландским острвима и у Магелановом заливу. Оне су у стању да лете једино док су сасвим младе, а кад одрасту — тада су дугачке 70 см а тешке и до 7 килограма — крила су им сувише слаба да би толики терет могла да подигну у ваздух. У тренутку опасности оне чине неспретне узалудне покрете да узлете. Спас налазе пливањем лопатастим крилима одбацујући воду као пароброд са точковима. Отуда и потиче њихово име.

Неспособне да лете ове патке су плен ловаца, људи и животиња и осуђене су да раније или доцније буду истребљене.

ПРСТЕН—МАГНЕТОФОН

Јапански стручњаци из Токија конструисали су најмањи магнетофон на свету. Направљен у облику прстена овај магнетофон уместо уобичајене траке има челичне жице милиметарске дебљине.

НАЈБРЖИ НА СВЕТУ

НАЈБРЖА животиња на свету је несумњиво гепард или како га још зову ловни леопард. Код њега је све прилагођено брзини: дуге ноге, мала глава, витко тело. Иако спада у род мачака, он има извесне особине пса. Он, на пример, не може да увуче канџе. Гепард је животиња отворених степа и до плена долази захваљујући само својој брзини. Он је бржи од коња и нема антилопе или газеле која може да му побегне. За разлику од других из породице мачака гепард се може дресирати за лов. Њиме су некада ловили монголски ханови, турски султани и индијске раџе и махараџе. Иначе, гепард или „чита“, како га зову у Индији, лако се припитоми, али у зоолошким вртовима је врло редак јер му је за живот потребно велико пространство слободних степа.

Аутоматско паркирање

У Лондону постоји потпуно аутоматски паркинг-плац који се налази код станице подземне железнице у Финчлију. Једна рампа на улазу у паркинг аутоматски се подигне чим кола стигну до улаза, а кад кола потпуно уђу у паркинг-простор рампа се опет аутоматски затвори. Да би кола изашла из паркинг простора, возач мора да убаци одређену суму новца у аутомат на излазној рампи.

★

Једна факирска тајна

Син једног бившег факира из Бомбаја 13-годишњи Мариндра Рабар добио је на крају школске године веома лоше сведочанство. Увређен што га је отац због тога строго укорио одлучио је да му се освети.

Познато је да су факири у стању да дуго посте и да недељама уопште не узимају храну. То постижу жвакањем лишћа биљке „калирканди" која умртвљује осећај глади. Мариндра је једном то случајно дознао од оца и сад је љут на њега одао тајну. Овај његов поступак изазвао је велику узнемиреност међу индијским факирима.

★

Фабрички димњак од пластмасе

У Чехословачкој је постављен први у свету фабрички димњак израђен од пластичне масе. Димњак је висок 15 метара, пет пута је јефтинији од класичног а знатно је дуговечнији.

WALT DISNEY

МЕРИ ПОПИНС

Скакаоница за децу

Ова скакаоница за децу израђена је у Енглеској. Она је и еластична и трајна тако да ће моћи да пружа деци забаву дужи низ година. Скакаоница има рам од челичне цеви који је обојен. Ослонац за руке може се демонтирати према потреби. У раму је затегнута јака цирада и дете кад се отисне почиње да одскаче од ње.

*

Необично село

Ваљда нигде на свету не постоји село као што је оно на Криту са именом Псикре. У пролеће, лето и јесен може се у њему добро живети; онда су његова 64 становника безбедна и имају доста хране. Доласком зиме слика се мења: становници су приморани да напусте своје домове и понесу собом целокупно покућство. Село Псикре остаје пусто пуна три месеца. За то време догађа се нешто необично: на село се заглушујућом буком изливају огромне водене масе које над њим образују велико језеро. После три месеца вода се повуче, куће се појаве и људи врате на своја огњишта да би их после девет месеци поново напустили.

Ево објашњења за овај природни феномен: село Псикре окружено је планинским ланцем. Девет месеци у години вода из околних река и потока отиче кроз планински теснац Катаватрон (ластин пролаз). Овај отвор зими затвара дебео слој леда, вода не може да отиче својим уобичајеним путем и излива се на село. На ову природну појаву становници Псикра одавно су се навикли и без роптања подносе принудну селидбу.

ЈАНРИХ ЛУДВИГ

СИТНИНУ, ГОСПОДИНЕ ДИРЕКТОРЕ

ПОСЕТИЛАЦ је најзад стојао пред директором „Питсбуршке фабрике кравата". Није било лако доћи до газде. Пет секретарица хтело је да зна циљ посете.

— Шта желите — питао је директор Паркер покушавајући да повуче дим из већ угашене цигарете.

Посетилац отвори актташну, из ње лагано извуче пиштољ и учтиво рече:

— Дајте ми мало ситнине, директоре и не правите галаму, иначе ћете зачас личити на сито за песак, фини писак. При томе је држао пиштољ сасвим близу директоровог носа тако да је овај заборавио и да дише. Од страха директор се није ни померио.

— Пожурите, намазао сам ороз уљем за салату и не даје вам неку велику гаранцију.

Но, пре него што је директор извадио новац, зачуо се необичан шум у соби. Дневне светлости је нестало, уместо ње светлела је електрична лампа.

— Шта се то збило? — питао је дошљак тобоже нервозно.

— О, одговори директор Паркер пакосно, мала мера сигурности. Ногом сам притиснуо дугме и на обоја врата и оба прозора навукле су се челичне плоче тако да смо сада обојица заробљеници. Седимо у челичном кавезу.

Посетилац начини очајно лице и рече:

— Нека је тако, али ја зато имам пиштољ.

— То је истина — одговори Паркер — али је ситуација сад ипак нешто мало друкчија. Ви сте мој заробљеник. Можете изићи тек кад ја дам сигнал. Моја приватна секретарица зна, ако јој за пет минута не дам никакав налог, она ће позвати полицију.

— Лепо — рече посетилац — али од какве вајде би вам била полиција ако вас ја убијем, тада вам ни један полицајац више не може помоћи.

— Па... то је пословни ризик. Није никаква реткост да човек данас погине. Невероватно је ипак да бисте пуцали кад бисте

после тога били обешени. Човече — настави — Паркер — дао сам да ми се угради овај уређај да бих био сигуран од гангстера. Наравно — није безопасно бити затворен с једним насилником као што сте ви. Ипак задовољство које имам гледајући ваше изнад свега преплашено лице не може се платити.

— Како сте само дошли на тако глупу замисао? — хтео је да зна дошљак. — Ово ми се још није догодило — хтео сам ваш новац, а упао сам у клопку. Ко ли је измислио овај проклети мајмунски кавез?

— Ове генијалне мишоловке гради фирма Браун и Колт, драги мој.

А колико стаје један овакав кавез? — распитивао се посетилац.

— На жалост, веома много. 75.000 долара, али данас је показао да вреди, исплатио се. јер у мом сефу лежи 200.000 долара.

— Тааако — на то ће посетилац — толико новца имате овде. Е, онда овамо 75.000 долара, остало ми сад није потребно.

— Врло радо — задовољно промрмља Паркер — ево вам одмах 100.000 долара. Нећете им се, сасвим сигурно, дуго радовати, кроз два минута моја секретарица ће позвати полицију. Уосталом, наш разговор се преко микрофона чује у предворју и тамо снима на магнетофонску траку, а оно што се овде догађа једна скривена камера преноси на телевизијски екран испред којег седи мој приватни детектив.

Кад је ставио новац у ташну посетилац упита:

— Да ли је уређај добар? Функционише ли сасвим како треба?

— На то се можете заклети — рече Паркер. — Фирма Браун и комп. дала је прворазредан рад. Ниједну грешку нисам досад открио — веома, веома сам задовољан.

— То ме искрено радује — узвикну посетилац и баци пиштољ на сто испред директора. Кад овај хтеде да га брзо шчепа, посетилац му објасни: Немојте ни покушавати њиме да пуцате, он је од лепо обојеног лима. А сад вас молим притисните оно дугме испод мале фиоке да већ једном изиђемо — ваздух је овде веома рђав.

Забезекнут, Паркер упита:

— Шта то сад има да значи за име света?

— Ништа нарочито. Ја сам благајник фирме Браун и комп. Требало је да већ једном наплатим 75.000 долара које нам дугујете за овај уређај. Одуговлачили сте да нам платите изговарајући се да он не ваља. А да беспрекорно ради сами сте ми малочас показали. Најлепше вам захваљујем, господине директоре. А сад ме пустите да изиђем, ваздух постаје све неподношљивији ... Уосталом за оних 25.000 долара које сте ми дали могли бисмо вам испоручити првокласан климатски уређај...

Филм

МАРИЈА КАЛАС

Славна Малибаран умрла је на сцени: Да ли иста судбина чека и Марију Калас. Упорна је као да верује да је јача и од саме смрти

ЧЕТРНАЕСТОГ септембра 1835. године прослављена Малибаран, коју неки критичари сматрају непревазиђеним оперским сопраном, певала је у Манчестеру. После дуета у „Андроники" дворaном је одјекнула експлозија усхићења. „Бис, бис, бис" — више од десет минута скандирала је публика.

— Ако поновим арију умрећу — шапнула је примадона директору опере.

— У реду, извинићу вас код публике — рекао јој је он.

— Не, не — предомислила се Малибаран — дозволите ми да још једанпут отпевам!

„Њена песма — писао је велики музички критичар тог времена Кастил Блаз — никада није била лепша. Она је с лакоћом достигла високо це, држала га, поигравала се њиме неограничено дуго. Најчистији, најтачнији, најдивнији трилер који је неки сопран икада отпевао, фасцинирао је публику."

Пошто је последња нота одјекнула, примадона се онесвешћена орушила на бину. Пренета је у своју ложу. Умрла је неколико минута касније.

Да ли Марији Калас, највећем сопрану данашњице, прети слична судбина као њеној славној претходници?

Екцентричности славне певачице, која има две стотине хаљина, 40 личних кројача, 25 крзнених огртача, 300 шешира и 150 пари ципела, свима су познате. Познати су и њени скандали као, на пример, онај када је у „Лучији ди Ламермур" пред препуном двораном Метрополитен опере у Њујорку свом снагом ударила ногом баритона Енцо Сордела због тога што је, покушавајући да надјача њен глас, отпевао једну погрешну ноту или када је једном музичару из оркестра за време представе разбила виолину о главу.

Међутим, мање је познато да је Марија Калас најфантастичнија поклоница оперске уметности која чак и по цену грешака трага за савршенством оперског израза. Музиколози се слажу да је она једина апсолутна примадона данашњег доба. Њен глас има распон од три октаве. Његова гипкост је толика да она може да пева све улоге од чипкасте колоратуре до тешких драмских рола. Неки меломани јој замерају да су њени тонови каткад оштри и да за нијансу одступају од праве ноте. Међутим, то код Марије Калас није случајно.

— Један глас — каже она — мора да носи сва обележја личности коју уметник тумачи. Мој главни циљ је да подредим свој глас улози.

Стога Марија Калас не преза од покушаја да отпева и немогуће ноте које све певачице избегавају, јер од три покушаја погреше два пута. Када је Марија Калас први пут певала „Травијату" у Лондону заједљиви критичари су забележили „Дива је уморна".

— Каква је моја улога? — одговорила им је она. — То је улога једне страсне и оболеле жене. Ја сам настојала да мој глас буде болестан. То је ствар начина дисања.

Тада су критичари схватили зашто су имали утисак да први пут чују улогу Виолете отпевану на тај начин. Они Марију Калас нису заборавили.

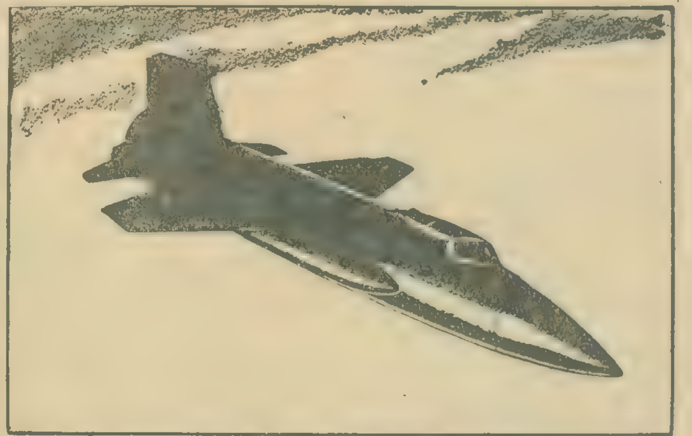
Марија Калас верује у своју изузетну мисију на позорници. Она жели да постигне највиши домет лирског певања, да улије нову крв технички савршеном али недовољно осећајном начину савременог певања.

То је био циљ и славне Малибаран. Она је као и Марија Калас увек певала до крајњих граница својих могућности. То је опасно из два разлога: тежња ка савршенству води увек Марију Калас у опасност да погреши и буде изложена шибању критике. Друга опасност је још већа. Мада то може изгледати чудно, оперско певање је један од најтежих позива. Исцрпеност од напора певања одвела је у смрт славне теноре Енрика Каруза и Марија Ланцу. Малибаран је свој покушај да постигне савршенство на бини платила животом пред самом публиком.

Шеснаестог маја ове године Марија Калас је упркос запаљењу грла и сниженом притиску издржала целу представу до краја. Неколико дана касније она је у првом чину услед наглог повећања притиска осетила несвестицу. Наставила је да пева и била је ненадмашна. Десет дана касније она је приликом једног незгодног покрета на сцени померила један пршљен и осетила жесток бол. Само три дана касније последњи пут је певала Норму. Била је преморена. Међутим, њој је дојадило да је називају дрском, каприциозном дивом. Певала је лепше него икада. Свака сцена била је пропраћена овацијама публике. А нико није могао приметити какве патње она преживљује. Издржала је три чина. Међутим, у последњем је дошло до драме. Када је отишла у своју собу и припремила се да се врати на сцену, она је пала. Поново је покушала да изиђе на позорницу и поново се онесвестила. Лекари који су је прегледали констатовали су крајњи премор и низак крвни притисак. Међутим, Марија Калас је хтела да настави да пева. Морали су на силу да је задрже и са ње свуку костим.

— Ви сте још сувише млади да умрете — рекао јој је диригент оркестра том приликом.

Међутим, Марија Калас мисли да је јача и од саме смрти.

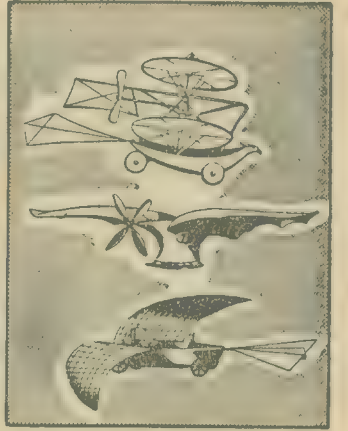

Човек и лет

Одвајкада је човек завидео птицама и чезнуо да се вине у висину. Данас је то не само постигнуто већ и увелико превазиђено а није далеко ни дан када ће човек стићи до других небеских тела. Авион данас има све више изглед ракете и може да достигне велике висине. А све је то почело не тако давно децембра 1903. године када су браћа Рајт успела практично само да полете. За пола века, колико нас дели од подвига браће Рајт, постигнут је огроман напредак.

Да Винчи, један од највећих уметника и умова италијанске ренесансе ударио је темеље данашњој авијацији. Његове студије о могућностима летења корен су данашње авијације. Да Винчи је живео од 1452—1519 године и у току целог живота није престао да се занима проблемима летења. Од њега потичу први цртежи пропелера, хеликоптера и падобрана.

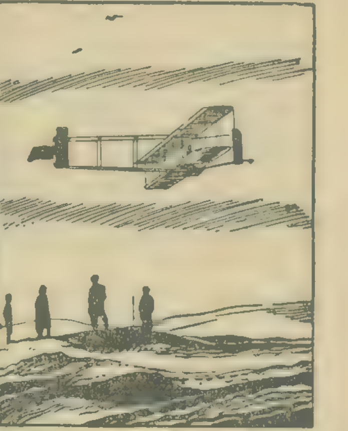

Антички Грци створили су легенду о човеку који је хтео да лети. Он је то покушао крилима од перја повезаним воском. То је позната легенда о Дедалу и Икару. Арабљани су имали легенде о летећим теписима. Безмало су сви народи маштали о разним могућностима летења, а било је и много прича и романа који су „предвидели" многа данашња научна достигнућа.

Два брата Рајт имали су радионицу за бицикле у Америци и око 1900. године почели су да се занимају и за летење. Вилбур и Орвил су били по природи обдарени за механику и проналаске. Као и већина Американаца у оно време, они су били самоуки људи, који су осим интересовања имала много воље и смисла за овај посао.

Браћа Рајт су почели змајевима да би проучили деловање струјања ваздуха. Потом су прешли на једрилице. Искуства која су стекли са змајевима применили су приликом грађења једрилица, нарочито при конструкцији крила. Они су крила тако поставили да могу да користе ваздушне струје. Сами су овим једрилицама обавили безброј летова.

ТКАЧИ ИЗ ОБИСОНА

„Егзотично јутро" Расела Каулса, једна од многих таписерија израђених у Француској.

ОБИСОН је идилична варошица у средњој Француској са уским кривудавим улицама и кућама од камена које се завршавају шиљатим крововима Столећима је Обисон био центар древне уметности ткања таписерија која се овде преносила с генерације на генерацију.

После првог светског рата посао у Обисону почео је да се гаси. Ткачи као да су изгубили стваралачку снагу својих предака. Почели су да копирају старе слике и скице и то често врло лоше. Међутим, шумске сцене, лов на јелене и слични мотиви нису више одговарали потребама двадесетог столећа и ускоро се продукција Обисона ограничила на шарене везене новчанике, женске ципеле и сличне артикле. Једна за другом радионице су се затварале, ткачи су напуштали професију својих очева и дедова. Године 1937. индустрија која је некада хранила 3.000 људи запошљавала је само неколико десетина становника овог градића.

Данас варошица од 6.000 становника доживљава ренесансу: индустрија зидних тепиха одбацила је прошлост оптерећену традицијама и прилагодила се потребама нашег времена. Нови производи раде се према скицама чувених уметника као што су Пикасо, Миро, Руо и други мање познати уметници и налазе у целом свету одушевљене купце.

Модерни зидни теписи лакше се могу ткати — и мање стају — него стари са компликованим мустрама. Док само мали број људи може да купи слике Брака или Пикасоа, теписи великих мајстора су приступачни пошто свака слика може да буде репродукована до десет пута.

Интересовање туриста за Обисон је велико: сваког лета долази око 50.000 посетилаца у малу варошицу да разгледа индустрију таписерије и изложбу која је сваке године отворена од јула до септембра.

Ткање зидних слика захтева савршену опретност и бескрајно стрпљење. Почетнику је потребно отприлике седам година док се довољно не увежба.

Тонови боја су од највеће важности да би дело уметника било верно. Неке радионице саме фарбају своју вуну. Некад су стари обичаји забрањивали женама да уче ткачки занат. Касније је ограничење отпало, а данас се готово половина радне снаге састоји од жена.

ПРИГОДНА РЕКЛАМА

На згради једног гробља у Бруклину пише:

„Гробови прве класе налазе се на изванредном месту. Диван поглед на море. Апсолутан одмор. Онај ко једном дође на наше гробље, не напушта га више".

„Користи" од телевизије

Осамдесетогодишњи Енглез из Блекпула, Чарли Бајли, сматра да је телевизија на њега деловала поучно. Гледајући из вечери у вече, по његовом мишљењу, досадне програме одлучио је да затвори апарат и време које је дотле проводио испред екрана замени учењем. На вечерњим курсевима које је похађао за протеклих пет година, са успехом је савладао француски и латински језик, енглеску књижевност и математику.

ПРЕ ДВЕ ХИЉАДЕ ГОДИНА

На огранцима Памирско-алтајских планина (јужна Киргизија) откривени су цртежи усечени у камену пре више од 2.000 година. У том истом подручју још раније нађено је у пећинама камено оруђе. Цртежи на стени које су открили киргиски археолози представљају прве примерке пиктографског писма на територији средње Азије.

Под густим и дебелим слојем маховине која је прекривала стену откривен је пиктограф (симболичан запис) који је заузимао површину од око два квадратна метра. Поред њега нађено је још неколико мањих. Анализом ових цртаних записа (змије са разјапљеним чељустима, кружићи који симболишу сунце,

правоугаоници који означавају пребивалишта и поља) дошло се до закључка да је у стену урезана молитва древних становника овог краја упућена њиховим заштитницима — змијама. Они су молили змије да одбране њихова пребивалишта и поља од немилосрдног сунца и да пошаљу кишу на исушену земљу.

Ова молитва древних становника са огранака Памирско-алтајских планина односи се на период када је сурова суша трајала неколико стотина година. Вероватно је у то време дошло и до катастрофалног исушивања древног великог канала који је добијао воду из реке Заравшан. Глечери, чије су се размере у то време нагло смањиле нису, као раније, могли давати воду овој реци. Према подацима украјинских научника у томе периоду чак је и Дњепар пресушио па га је било могуће прегазити.

ИОНАКО ЋЕ БИТИ БЕСНА...

У Њујорку испред једног простора на коме се продају стара кола пише: „Продајте ваша стара кола и бићете имућни пешак". А нешто даље на једном бифеу пише следеће: „Предахните мало, ионако ће ваша жена бити бесна..."

НАЈТЕЖА АЛПСКА ТРАГЕДИЈА

Италијански алпиниста Валтер Бонати који је пре неколико седмица задивио Европу више дневним успоном који је сам извео у леденим литицама Ајгера прича у својој књизи „Моје планине“ о најдраматичнијем успону у својој каријери.

ТО је најдраматичнији догађај у мом животу. Изгубио сам најдраже од свих својих другова. Андреа Оћонија с којим сам покушао још раније да изведем први успон на централни торањ Френеја звани Пилије. Ниједна људска нога још није била крочила на ту неприступачну литицу, најкраћи пут до врха Мон Блана, најтежи успон шестог степена у Европи.

У недељу 7. јула 1961. године кренули смо Андреја Оћони, Роберто Галијени и ја, три друга у навези. Били смо у одличној кондицији и имали идеалне временске услове. Па ипак, она потајна зебња која прати све пустоловине и нас је тиштала. Оптимизам је уливао прворазредни материјал којим смо били опремљени.

ПОСЛЕДЊИХ ОСАМДЕСЕТ МЕТАРА НАСТРЕШНИЦЕ ПИЛИЈЕА БИЛИ СУ НЕСАВЛАДИВИ

Везани ужетом и с доста напора стигли смо до бивака Фурш, малог заклона од лима у стени изнад амбиса, који може да прими шест људи. Он увек стоји закључан. Изабрао сам тај пут јер већ пет година проучавам могућност успона на досад неосвојени Пилије.

Пред улазак у бивак чекало нас је изненађење. Врата су била отворена. На постељама су лежала четири човека. Препознао сам француског алпинисту Робера Гијома. Био је са још три друга. С горчином у срцу сам схватио да и они намеравају да се пењу на Пилије. Зар да ме предухитре у успону о којем сам годинама маштао?

Није било помоћи. По правилима алпинистичког „ферплеја“ саопштио сам им да они имају првенство. Ја ћу се са својим друговима повући.

Тада су Французи показали своје дивно другарство. Гијом и Мазо су углас узвикнули да не би било право да првенствени успон не изведем ја који сам га годинама припремао. Најзад смо се одлучили да сви заједно кренемо у освајање Пилијеа.

Наша опрема је била изврсна. Нарочито припремана за овај успон, омогућавала нам је да на стени останемо више дана на температури од 30 степени испод нуле. Таква је била и опрема Француза, с том разликом што су уместо малог бивак-шатора имали пластичну навлаку у коју су се могли увући у случају невремена.

Било је пола дванаест. Одлучили смо да кренемо у поноћ. Прву навезу која је требало да отвори пролаз преко седла Мор, 600 метара дугачак ледени кулоар, образовали смо Оћони, Галијени и ја на челу. За нама су наступали Веј, Гијом и Колман предвођени Мазоом. Требало је да савладамо два кулоара који се убрајају међу најтеже у Алпима и глечерске увале којима се преко дана стропоштавају лавине. То је могуће извести само ноћу, док је снег чврст.

Понедељак, 2,30. Пошто смо савладали глечер Бренву, и седло Мор успузали смо се уз 500 метара високе, скоро вертикалне ледене стрмине до кулоара Петери. Изнад нас се, уздижу достојанствени и стравични Пилије и Бренва, две најтеже и најопасније. стрмине Мон Блана. Ниједан човек пре нас није покушао успон тим путем.

Договорили смо се да Французи први крену. За то време смо Оћони и ја отишли до стена Грубер где смо пре две године оставили ранац са материјалом. Узели смо клинове и вратили се. Изгубили смо три сата. Снег је већ омекшао.

Французи, који су већ били одмакли, изгледали су као сићушне тачке. Тада смо схватили циновске размере свега што нас окружује. Били смо на 4.000 метара. На челу је наступао Мазо. Пошто су цепинима исклесали степенице у леду, Французи су у суву стену побијали клинове. Брзо су одмицали. Кренули смо њиховим трагом вадећи клинове иза себе. Стигли смо их касно по подне. Тако смо наставили до девет увече. Време је било изврсно. Температура испод нуле. Савладали смо две петине Пилијеа. За ноћ смо се поделили у две групе. Са своја два друга висио сам на косој „полици“ дугој два метра и широкој 80 сантиметара, изнад амбиса дубоког 300 метара. Да не бисмо у сну склизнули везали смо се за један клин. Истопили смо снег, скували чај а затим се завукли у шаторче. Ноге су нам висиле изнад понора.

Уторак, 3,30. Никада није хладније но у освит зоре. Припремамо врео чај. После једног сата кренули смо Галијени, Оћони и ја напред. За нама су ишли Французи. Брзо смо напредовали и на врху литице били смо већ у подне, два сата пре него што смо предвидели. На сумњиве магле које су почеле да се вуку изнад нас нисмо обратили пажњу. Били смо уверени да ћемо стићи до врха пре него што почне олуја.

Изненадила нас је баш у тренутку када су Мазо и Колман кренули у последњи јуриш. Сви смо се искупили на неколико ретких испупчења у стени. Окружени смо праском громова и севањем муња. Ваздух је препун електрицитета. Снег заслепљујући веје. Налазимо се 4.500 метара висине, испод Пилијеа, громобрана Мон Блана.

Изненада је гром ошинуо Колмана по лицу. Да Мазо није скочио на њега као на фудбалску лопту Колман би одлетео у понор. Гром га је парализовао. Додали смо Мазоу корамин који Колман гута. Његово стање је почело да се поправља. На једној узаној литици сместили смо се Оћони, Галијени и ја, на другој Веј, Гијом и Мазо, а на трећој смо оставили Колмана да се одмара. Од тог места до врха Мон Блана и топлог склоништа Валоа, одмах иза врха, потребно нам је свега 12 сати хода. Да нам је само пола дана сношљивог времена! Али авај! Никада нећемо стићи на врх.

Ноћу се бура разбеснела невиђеном жестином. Многи делови наше опреме — клинови, дерезе, цепини — представљају прави мамац за громове. У једном тренутку осетили смо да нека невидљива сила почиње да нас вуче, одваја од стене и покушава да нас откине од ужета за које смо везани. Дивље смо заурлали од бола. Гром нас је очешао. Ускоро затим повукла нас је још снажнија сила. Срећом, ужад нас држе. Нико није теже повређен. Чуо сам један паничан глас: „Бежимо!“

Затим се олуја мало стишала. Сви смо били потиштени, неми. Нисмо могли да једемо. Одшкринули смо шатор. Унутра смо се знојили и гушили, а у додиру са ваздухом вода се одмах претварала у лед.

Среда. Учинило нам се да је освануо лепши дан. Пало је много снега. Французи су завејани. Међутим, тек што смо се спремили да кренемо поново нас је захватила олуја. Заузели смо нове, још тескобније положаје. Били смо сви шћућурени на простору једва довољном за једног човека. Говорили смо без везе да бисмо утукли време. Увече је вејавица достигла врхунац. У влажним врећама у шатору били смо мокри од зноја. Осећамо да се гушимо. Нервна напетост достигла је врхунац. Галијени је почео да говори о својим дечацима. Био сам сигуран да само Оћони и ја схватамо сву озбиљност ситуације у којој смо се нашли.

Четвртак. Ујутру је Мазо дошао под наш шатор јер је ветар поцепао њихову пластичну врећу. Време је и даље страшно. Схватио сам да је врх Пилијеа од тог тренутка за нас недостижан циљ. Умиремо од жеђи. Правимо ледене куглице и грицкамо их. Саопштио сам Оћонију своју намеру да се вратимо. Сложио се с мојим предлогом. Пред осталима ћутимо.

Петак. Будилник уграђен у мој ручни сат пробудио ме је у 3,30. Одмах сам скочио и викнуо: „Морамо одмах натраг по сваку цену! Ако само још мало чекамо — готови смо!“

Бура је беснела већ 60 сати. После договора ставио сам се на чело поворке очајника. Тачно у 6 часова почео сам да клизим наслепо у бескрајно сивило тучен рафалима ветра. На зачељу је био Оћони. Најмања грешка, промашен опримак за шаку или ногоступ за стопало и сви одосмо у неповрат. Понеки пут смо петорица нас висили као грозд окачени о један клин. Било је тренутака када сам висио као паук окачен на 120 метара дугом клатну. Увече, после дванаест часова силажења низ уже (абзајл) стигли смо до седла Петери. Сместили смо се у једној стрмој вртачи. Жалио сам Французе који нису имали шатора.

Најисцрпљенији је био Колман. Пренели смо га у наш шатор и са остацима бутана спремили му топао чај. Поделили смо између себе остатак хране: суве шљиве, чоколаду, шећер, мало сувог меса. Колман нам показује своје беле руке. Личи на авет. Ноћ је стравична, ледена, као у паклу. Гора од свих.

Субота 3,30 ујутру. Наш једини циљ тог јутра било је склониште Гамба. Ако га се не докопамо пре ноћи с нама је свршено. Пре поласка Гијом је дао Колману инјекцију корамина. Сви смо на једном ужету, следећим редом: Бонати, Оћони, Галијени, Мазо, Колман, Веј, Гијом. Казао сам друговима да треба брзо да прођемо кроз кулоар до стена Грубер јер сваког тренутка лавина може да нас однесе. Стигао сам до стена и позвао остале да ме следе. Када је дошао ред на Веја он није био у стању да прође. Био је на ивици снага. Другови га храбре. Чекам пола сата, сат. Галијени је дошао до мене и рекао ми да Веј не може даље. Одлучили смо да га спустимо помоћу ужета. Чекао сам још пола сата. Где је запело? Очајан сам. Сви ћемо оставити главе у том паклу. Вратио сам се до Колмана. Саопштили су ми да Веј умире. Скаменио сам се. Оставили смо Вејов леш и поред њега крцат Галијенијев ранац. Било је десет сати.

Колман је плакао. Мазо га је храбрио. Чули смо гласове испод себе. Заурлали смо. Помоћ? Спас? Нико нас није чуо. Наставили смо да силазимо низ вертикалан глечер до вртаче која нас је раздвајала од кланца Иномината, последње тешке препреке на путу спаса. Умирао сам од умора и физичког бола, али нисам смео да се предам. Оћони је исцрпен. Пузи четвороношке. Галијени је преузео његов ранац.

ДОЛАЗИ ОЛУЈА

Било ми је јасно да тим темпом никада нећемо стићи. Пожурио сам напред до Иноминате да припремим силазак групе. Стигли смо у девет увече. За нама је шест дана надљудског напора. Иза Галијенија Оћони више није у стању да се држи шакама за стену. Нешто ниже два Француза вичу. Завладао је општи хаос. Уже за које су везани а које је обмотано око мог тела сече ме, обара. Ако попустим, сви су готови.

Читава три сата Оћони није могао да крене с места. Сви га храбре. Узалуд. Он је у трансу. Пошто му нисмо могли помоћи одлучили смо да га помоћним ужетом вежемо за један клин и одвојимо се од њега. Касније ће доћи спасиоци да га преузму.

Док смо завршавали ову операцију Колман се одвезао и снагом очајника скотрљао се низ стену до нас. Галијени, који је схватио да он почиње да губи разум, зграбио га је и поново везао. „Гладан сам! Жедан сам! Где је склониште Гамба!“ — викао је Колман. Убрзо му се свест потпуно помутила. Ваљао се, вешао о уже, претио да нас обојицу стропошта низ ледену литицу. Схватили смо да се морамо спасавати од њега. Нисмо могли да се одвежемо јер су чворови били залеђени. Једини излаз био је да скинемо панталоне и ослободимо се ужета. То смо и учинили. Котрљајући се и превრћући се по снегу, стрчали смо до склоништа Гамба. Од уснулих спасилаца затражили смо најхитнију помоћ.

Сутрадан је била недеља. Једва су ме пробудили. Саопштили су ми да су спасиоци затекли Колмана како умире. Умро је и Оћони а и Гијом. Затекли смо у животу само Мазоа. Стајао је сад преда мном. Загрлили смо се и заплакали.

БИВАК У МЕЋАВИ

АЛИСА У ЗЕМЉИ ЧУДА

ПОРЕД ОВЕ ЧЕТИРИ ЛИЧНОСТИ ИЗ ПОЗНАТЕ ДЕЧЈЕ КЊИГЕ „АЛИСА У ЗЕМЉИ ЧУДА“ НА НАШОЈ СЛИЦИ МОЖЕТЕ НАЋИ, АКО ЈЕ РАЗГЛЕДАТЕ СА СВИХ СТРАНА, ЈОШ И ЈЕДНОГ МОРЖА, ЈЕДНОГ МОРСКОГ РАКА, КОРЊАЧУ, БОЧИЦУ С МИРИСОМ, ЈЕДНО ЦРНО И ЈЕДНО БЕЛО МАЧЕ И ДВА ЧОВЕЧУЉКА.

Реј Бредбери

(4)

БЕСКРАЈНА КИША

Небо је потамнело. Спуштала се ноћ, а на Венери ноћу влада такав мрак да је опасно кретати се. Симонс и поручник једва су се држали на ногама.

Поручник је рекао:

— Добро, да пробамо. Можда ће се то овог пута и догодити... мада ово време није баш најпогодније за спавање.

Легли су ставивши руке преко главе да им киша не би директно ударала у уста и затворене очи. Поручник је дрхтао.

Није могао да заспи.

Нешто као да је пузало по њему. Као да га је целог обавијао неки живи омотач, као да је нешто по њему гмизало. Капи су се у паду спајале, стварале поточиће који су пробијали одећу и голицали кожу. Истовремено на тканини су ницале, одмах пуштајући корен, биљчице. И ево, тело је већ обавијено чврстим плишаним покривачем; поручник је осећао како се пупољци мајушних цветова отварају и потом губе лишће и киша стално добује по глави. При нестварној светлости биљке су фосфоресцирале у тами — видео је своје другове као оборена стабла покривена сомотским ћилимом траве и цвећа. Киша га је ударала по врату. Окренуо се према блату и легао на стомак, по лепљивој трави; сад га је киша ударала по леђима и ногама.

Скочио је на ноге и почео грозничаво да стреса воду са себе. Хиљаду руку га је додиривало и он није могао више да издржи то дотицање. Дрхтећи, он је закачио за нешто. Разуме се да је на то и Симонс устао и сад је стајао под бујицама кише дрхтећи, кашљући и кијајући. Истога часа скочио је и Пикар, почео да виче и трчи око њих.

— Пикар, доста.

— Зауставите је! Зауставите! — викао је Пикар. Затим је зграбио пушку и у ноћно небо испалио шест метака.

Сваки је блесак осветлио велику скупину кишних капи, које су се за тренутак зауставиле у ваздуху као ошамућене од метака — милијарде капљица, милијарде суза, ђинђува, драгуља у витрини обложеној белим сомотом. Светлост је утрнула и капи које су прекинуле свој лет да би постале још веће, да би их боље упамтили, почеле су да боцкају људе као рој инсеката, биле су симбол хладноће и патње.

— Зауставите! Зауставите!

— Пикар!

Али Пикар као да је одједном онемео. Више се није мицао. Стајао је непомично. Поручник је осветлио фењером његово лице: широко отворивши уста и очи, Пикар је гледао увис, кишне капи разбијале су се о његов језик, очне јабучице, клокотале стварајући пену у ноздрвама.

— Пикар!

Није одговорио нити се помакао. Влажни мехурићи распрскавали су се на његовој белој коси, по врату, са шака су клизили као прозрачни дијаманти.

— Пикар! Ми одлазимо. Идемо даље. Крећемо!

Крупне капи цедиле су се с његових ушију.

— Чујеш ли, Пикар?

Он као да се скаменио.

— Оставите га — казао је Симонс.

— Не можемо отићи без њега.

— А шта да радимо, да га носимо? — Симонс је отпљунуо. — Касно. Он више није човек... Знате ли шта ће бити с њим? Он ће тако стајати све док се не загрцне.

— Шта?

— Зар нисте слушали о томе? Е, то треба да знате. Он ће стајати забацивши главу да би му киша била у нос и у уста. Удисаће кишу.

— Немогуће.

— Тако је било и с генералом Меутом. Кад су га нашли седео је на стени заба-

чене главе и удисао кишу. Плућа су му била пуна воде.

Поручник је поново осветлио његове укочене очи. У ноздрвама му је шумело.

— Пикар. — Поручник је ошамарио његово избезумљено лице.

— Он ништа не осећа — продужио је Симонс. — Неколико дана под оваквом кишом и свако престаје да осећа руке, ноге.

Поручник ужаснуто погледа своју руку. Она се укочила.

— Ми ипак не можемо оставити Пикара.

— Све што можемо учинити за њега, то је ово. — Симонс је опалио. Пикар је пао на расквашену земљу.

— Само мирно, поручниче, — проговорио је Симонс. — У мом пиштољу наћи ће се метак и за вас. Смирите се. Промислите добро: он би тако стајао све док се не би удавио. Скратио сам му муке.

Поручников поглед склизнуо је до тела на земљи.

— Ви сте га убили?

— Да, иначе би он нас упропастио. Видели сте његово лице. Он је полудео.

Поћутавши поручник је климнуо потврдно.

— То је тачно.

И они су пошли даље праћени пљуском.

Било је мрачно. Светлост фењера пробијала се кроз кишни зид свега неколи-

— Говорите гласније, не чујем вас. — Симонс је застао, смешкао се. — Уши. —

ко стопа. После пола сата били су већ задихани. Требало је сести, чекати, чекати јутро борећи се с мучним осећањем глади. Свануло је. Сиви дан, бескрајна киша. Продужили су.

— Ми смо се преварили у рачуну?

— Не. За сат ћемо бити тамо.

Дотакнуо их је рукама. — Отказале су. Од те непрекидне кише ја сам се сав укочио, до костију.

— Не чујете ништа? — упитао је поручник.

— Шта? — Симонс је гледао збуњено у њега.

— Ништа. Хајдемо.

— Ја ћу боље овде да причекам. А ви идите.

— Никако.

— Не чујем, шта кажете. Идите. Ја сам уморан. По мом мишљењу сунчана купола није на тој страни. А ако и јесте, сигурно је и тамо свод у рупама као и у оној у којој смо били. Боље да поседим.

— Одмах да сте устали!

— Време је, поручниче.

— Немојте се предавати, остало је још само мало.

— Погледајте мој револвер. Он ми каже да ћу ја остати. Дојадило ми је све. Ја нисам полудео, али ускоро ћу. А ја то нећу. Кад ви одете довољно далеко, ја ћу се убити.

— Симонс!

— Изговорили сте моје презиме, видим то по мицању ваших усана.

— Симонс!

— Схватите, све је то само питање времена. Хоћу ли умрети одмах или за неколико часова. Замислите да сте стигли до Сунчане куполе — уколико уопште стигнете, и налазите пробушен свод. То ће бити дивно.

Поручник је причекао, а онда зашљапкао по блату. Удаљивши се окренуо се и позвао Симонса, али је овај седео с ре-једе. Нису били отровни, али му нису ни повратили снагу. Мало после све је повратио.

волвером у рукама и чекао да поручник замакне. Одречно је одмахнуо главом: одлазите.

Поручник није чуо пуцањ.

Идући, почео је да бере цветове и да

Онда је почео да кида крупне листове да би направио капу. Он је то већ једном пробао, а и овог пута му је киша брзо искидала лишће. Требало га је одмах уклонити јер је лишће почело да труне и претвара се у сивкасту безобличну масу.

Још пет минута — говорио је себи — још пет минута и ја ћу ући у море. Закорачићу и ићи. Нисмо ми способни за овакав живот, нијεдан човек са Земље не може се на то привићи. Ох, живци, живци.

Пробио се кроз море лишћа и влаге и испео се на један брежуљак.

Тамо напред, кроз хладну, мокру завесу, могла се назрети жута светлост.

Сунчана купола.

Округла жута грађевина иза дрвећа, далеко. Зауставио се и љуљајући се осматрао је.

У следећем тренутку поручник је потрчао, али је наједном успорио кораке. Бојао се. Није звао у помоћ. Можда је то иста онаква купола као она дан пре тога. Мртва купола без сунца.

Оклизнуо се и пао. Лежећи, размишљао је он: „Шта ти вреди што ниси залутао. Све је ионако узалудно. Кукај, јадикуј, колико год хоћеш“.

Али, поручник је присилио себе да устане и пође напред, преко многобројних потока. Жута светлост постала је сасвим јасна и он је опет потрчао.

Зауставио се пред жутим вратима. Натпис: Сунчана купола. Дотакао је врата укоченом руком. Притиснуо је кваку и тешко закорачио напред.

На прагу он се укочио огледајући се. Иза њега у врата је добовао пљусак. Испред, на ниском сточићу стајала је сребрна посуда и чаша пуна топле чоколаде с густом павлаком. Поред тога, на другом послужавнику богати сендвичи с великим комадима пилетине, свежим парадајзом и луком. На чивилуку је, на дохват руке, висио велики чупави пешкир, поред ногу био је спремљен сандучић за мокру одећу, десно кабина где топли зраци за секунд осуше човека.

(Свршиће се)

КРОВ ОД ГУМЕ

По мишљењу совјетских стручњака куће ће се у будућности покривати и материјалом добивеним при преради аутомобилских гума или других израђевина од гума. Да би такав кров био лепши и боље одбијао сунчеве зраке биће посут алуминијумским прахом или неким другим светлим материјалом што ће учинити да кровови имају лепу сребрнасту боју. Пробе су извршене. Нови материјал је лак и трајан, издржава температуру од плус 80 степени и не пуца на оштрим мразевима. Стручњаци сматрају да ће кров од гуме трајати најмање 20—30 година, много више него лимени.

КОЊИ ВИШЕ ДОБИЈУ

„Француска комедија“ у Паризу је још једном отворила зимску сезону представом „Сирано де Бержерака“ овог пута у новој инсценацији. Главну улогу са великим успехом играо је Жан Пиат, а на украшеној позорници појавила су се поред осталих и два жива коња.

После ове представе, у једном интервјуу, Жан Пиат је изјавио: — Коњи су боље плаћени од нас глумаца. За сваку представу добију по 125 франака, док моје колеге и ја, ма колико дуга била наша улога, примамо свега сто франака. Још једна „неправда“: кад коњи огладне на бини и заржу добију још и нарамак сена.

ОТВОРИ ОЧИ

У ЗЕМЉИ БАЈКИ

ШЕТАЈУЋИ КРОЗ ШУМУ ОТКРИЛИ СМО... ШТА МИСЛИТЕ: ШТА СМО ОТКРИЛИ? ДВЕ КУЋИЦЕ ИЗ БАЈКЕ О ИВИЦИ И МАРИЦИ ГОТОВО ИСТОВЕТНЕ. ИПАК, АКО ИХ ПАЖЉИВО ЗАГЛЕДАТЕ ВИДЕЋЕТЕ ДА СЕ ОНЕ РАЗЛИКУЈУ У ДЕСЕТ ДЕТАЉА.

АУТОМАТСКО АТЕРИРАЊЕ

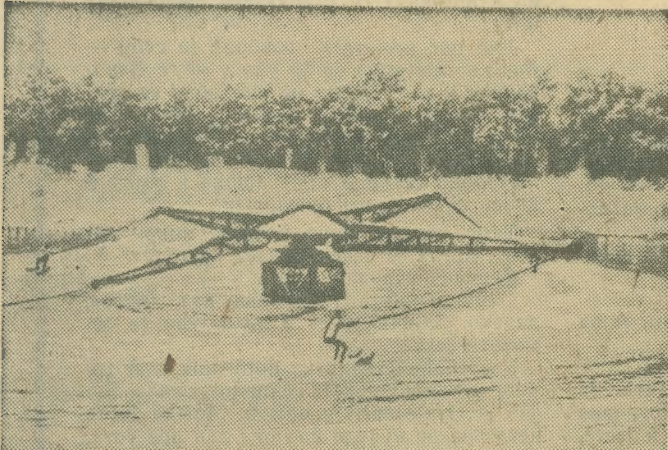
Осамдесет и четири путника који су се недавно нашли у тромоторном авиону једне британске компаније на релацији Париз — Лондон нису ни сањали да су први ваздушни путници на свету чији авион је атерирао без пилота.

„ОСТРВО“ рад Љубинке Словић, ученице VI разреда основне школе „Вук Караџић“, Прибој 4/б

Дечји цртежи са КОНКУРСА

Дечји цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„СПОМЕНИК ОСЛОБОЂЕЊУ“ рад Цветка Шавранат, Ријека, Барчићева 4/I

Овај водени рингишпил, недавно инсталиран на једном вештачком језеру близу Милана, намењен је почетницима у скијању на води и са успехом замењује досадашње знатно скупље моторне чамце. Водени карусел може да се обрће у оба правца.

„ВЕТРЕЊАЧА“ рад Славице Гладиш, ученице V разреда, Кикинда, Бранка Радичевића 17/б

ЛАВИРИНТ

И за време најстрашнијег торнада у његовом центру налази се једна оаза у којој влада затишје. Пут до те оазе није лак и подсећа на прави лавиринт. Али, ако се потрудите успећете да умакнете разорној снази страшног ветра и да стигнете до оазе.

НАПРАВИ САМ

ПУМПА И КОФА

За ове играчке припремите један кратак ексер (цртеж број 1) запушач од плуте изрезан у облику полукруга (цртеж број 2) запушач цилиндричног облика (цртеж број 4) једну сламку (цртеж број 5). Затим нацртајте решетку тушем на комаду папира (цртеж број 6) набавите укосницу и пресеците је на два дела (цртежи број 3 и 7) и један мали апотекарски запушач (цртеж број 1) и залепите на полузапушач (цртеж број 2) а полузапушач залепите на запушач цилиндричног облика (цртеж број 4). На доњем запушачу направите отвор у који ћете увући сламку (цртеж број 5). Ручицу (цртеж број 3) увуците иза полузапушача и она ће моћи да се покреће горе-доле као што се види на цртежу број 9.

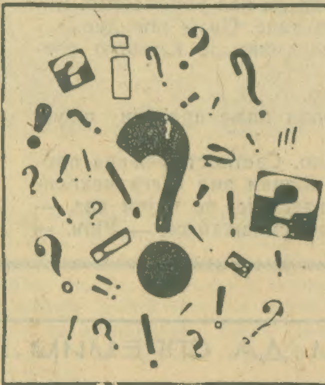
На кофу начињену од стакленог запушача са неке флашице од лека залепите други део укоснице у облику дршке (цртеж број 8).

На комаду чвршћег картона залепите све досад направљене предмете: пумпу, кофу и решетку (цртеж број 10).

Пумпу обојте зеленом бојом, а кофа нека остане млечнобеле боје.

НА ПРВИ ПОГЛЕД

Пажљиво погледајте цртеж и покушајте да одока одредите колико на њему има знакова усклика. Да бисте проверили своју моћ запажања пребројте на крају знакове.

ОДЛИЧНО ОПРЕМЉЕН

Сматра се да је велики прекоокеански брод „Француска“ засад најбоље опремљен апаратима за преношење и пријем слика на великој раздаљини. Пре извесног времена, док се налазио 3000 километара далеко од обале, са овог брода је отпослат у Париз француском лекару професору Ленегру, електрокардиограм једног оболелог путника и то посредством сателита за телекомуникације „рана птица“.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) Живахна шпанска народна игра, 6) река у Босни, 7) узвик, 9) земљиште, 10) завежљај жита, 11) спев, 12) маказе, 13) део лица, 15) врста жуте боје, 16) познати аустријски психолог (Алфред), 18) афирмација, 19) енглески хуманист и државник (Томас), 20) негација, 21) препирка, 23) слово латинице, 25) инсект из фамилије опнокрилаца, 26) француска књижевница („Делфина“), 28) скраћеница за рукометни клуб, 29) познати швајцарски физичар, нобеловац за годину 1945, 30) бог природе и демон дивљине код старих Грка, 32) хитра, 33) главни град Јордана, 35) Једно од презимена истарског књижевника, 36) најстарије доба у историји развитка земљине коре.

Усправно: 1) опера Ђузепе Вердија, 2) лична заменица, 3) музичка нота, 4) француски историчар уметности („Аполо“), 5) име и презиме славног француског књижевника („Чича Горио“), 6) природни скуп минерала, 8) музичко-сценско дело, 10) резултат такмичења изражен у бодовима, 14) писмени знаци, 17) јединица рада у физици, 21) наш познати стонотенисер, 22) пристаниште на обали Црвеног мора, 24) француски лирски песник (Пол), 1895—1952), 27) један азијски народ, 31) врста јужног воћа, 34) два сугласника.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) изглед, 6) змај, 7) све, 9) Апо, 10) ахат, 11) мр, 12) Анина, 13) крљ, 15) слап, 16) асура, 18) Еа, 19) Иса, 20) ас, 21) нокса, 23) та, 25) Ена, 26) усов, 28) ми, 29) стора, 30) иза, 32) О'Нил, 33) рана, 35) Аца, 36) матура.

Усправно: 1) Импресионизам, 2) зао, 3) гј, 4) Есхил, 5) „Дванаесторица“, 6) замка, 8) етапа, 10) АНСА, 14) љуска, 17) Рас, 21) немир, 22) ауто, 24) Авала, 27) сонар, 31) Ана, 34) ат.

ХЕМИНГВЕЈЕВ »НАЈДУЖИ ДАН«

ВЕЛИКИ амерички писац Хемингвеј узео је учешћа приликом савезничког искрцавања у првим борбеним линијама и поред изричите забране.

Све до пролећа 1944. године изгледало је да се познати писац уопште не интересује за инвазију Европе. Међутим, онда када је био сигуран да дан инвазије није далеко почео је да се припрема на пут за Енглеску одакле је инвазија требало да почне.

Ниједан лист није хтео да преузме такав ризик и пошаље Хемингвеја као свог дописника а уз то било је много младих репортера који су жарко желели да узму учешћа у тој операцији. Али како је он већ имао статус ратног дописника било га је тешко изоловати. Тада је склопљена завера против њега коју је знао и главнокомандујући, генерал Ајзенхауер. Он је изјавио: „Пустићемо га да плива али не у сувише дубокој води“.

Када је стигао у Лондон почетком маја Хемингвеј је постао централна личност литерарних кругова. Он је свуда критиковао стратегију и тактику савезничких генерала и износио своје предлоге. По њему савезници не би требало да се искрцавају у Француску већ само да тамо пошаљу довољно оружја и муниције.

Неколико дана пред саму инвазију Хемингвеј је имао аутомобилску несрећу у Лондону. Возећи ноћу брзо по замраченој вароши налетео је на једну цистерну и озбиљно се повредио. Одлучно је одбио да остане у болници мада је имао преко 50 копчи на глави. Тврдио је да му ништа: „Једино ми смета што су се све муве Лондона сакупљале око моје главе“.

Хемингвеј у акцији

Кад је видео да су сви његови протести у погледу добијања дозволе да учествује у инвазији узалудни, решио је да употреби лукаство. Извео је контразаверу тако вешто као у својим најбољим романима и — успех није изостао. Некако му је пошло за руком да своју шифру, којом се одобравало присуство новинарима у акцији искрцавања, замени са шифром неког другог новинара који је био предвиђен за први борбени талас.

Међутим, требало је да Хемингвеј реши још један проблем. Наиме, по Женевској конвенцији ратним дописницима је било забрањено ношење

оружја, а стари борац са Пијаве и ветеран у шпанском грађанском рату није могао да замисли себе без оружја. Он га је увек имао толико да је било довољно за четворицу. Неколико реденика муниције укрштали су се на његовим грудима. Џепови су му били пуни бомби које су такође висиле на опасачу. За појасом је имао пиштољ и нож док му је пушка била пребачена преко широких рамена.

Сви они који су били против тога да се Хемингвеју изда дозвола да учествује у инвазији са првим борбеним редовима били су бесни када су чули да је он ипак успео да добије такву дозволу. Али, све је било у покрету и било је касно да се ма шта предузме и да се он задржи.

Али Хемингвеј не би био Хемингвеј када не би збуњивао све око себе. Само 48 часова после почетка инвазије он се изненада појавио у Лондону. Био је сав црн од дима, капут и панталоне били су упрљани од блата: био је гладан и жедан. Где је био и шта је радио тих 48 часова нико у Лондону није знао. Када су га питали о томе он се само загонетно смешкао и поручивао једну за другом боцу вискија у здравље храбрих војника.

На обали

Ево шта су новинари успели да дознају од војника са којима је Хемингвеј учествовао у инвазији Европе.

Са једном од првих чета које су се укрцале у брод за инвазију био је и један човек који је одмах свим војницима пао у очи. Нико није знао нити је могао да претпостави којој војсци припада. На глави је имао велики бели турбан који је чудно одударао од његове униформе која у ствари и није била униформа — и његове беле браде. Преко груди имао је изукрштане реденике са муницијом, за појасом пиштољ и нож а на леђима — ловачку пушку!

Али овај чудак није одударао само својим оделом и опремом већ и својим понашањем. За време прелаза Канала море је било немирно и већина војника је патила од морске болести. Једино се он осећао тако удобно као да су налазио у неком луксузном хотелу. С времена на време би видио из задњег џепа на панталонама пљоснату флашицу и пошто би добро потегао из ње поново би је враћао у џеп. Шетао се по палуби као да то није био ратни брод.

Близу нормандијске обале брод је сачекала урагански паљба. Немачка артиљерија и авиони сипали су читаве тоне експлозива. Услед подводних препрека брод се није могао приближити обали већ су војници морали да скачу у воду и један део доплививају. Само чудни човек није хтео да скаче у воду већ је спустио чамац, мирно сишао у њега и одвеслао до пешчане обале као да је био сам на свету. Бомбе, гранате, шрапнели прскали су свуда око њега, али он као да је био зачаран, ниједно парче га није дотакло.

Дочекани тако страшним ураганом ни војници ни официри нису знали у ком правцу да крену. Када је приметио ту забуну човек који је изашао из чамца почео је да даје знак војницима да пођу за њим. Војници су сачекали команду својих официра али како она није долазила кренули су за оним који је изгледа једини био потпуно миран мада су гранате правиле читаве језере земље свуда око њега.

Хемингвеј преузима команду чете

Када су војници стигли на песковиту обалу човек у турбану дао им је знак да трком пређу до ниског бетонског зида. Мада је у песку било доста крупног камења и разних препрека он је лако прескакао преко њих. Чета је приспела до зида уз губитак од три мртва и десетак рањених. И сам командир чете ћутке је прихватио да тај чудни човек са турбаном командује његовом четом.

Пошто су војници предахнули минут-два човек је почео да говори војницима гласом који је надјачавао урлање топова и штектање митраљеза:

— Слушајте добро. Ако останете овде само још два минута све ће вас побити као пацове. Морамо одавде што пре. Видите ли онај брежуљак удаљен око педесетак метара? Морамо тамо што пре. Митраљези који су на врху брда не могу вам ништа ако се мало сагнете. Нипошто не скрећите ни десно ни лево. Полази, трком!

У подножју брежуљка су се осећали далеко безбедније него код бетонског зида. Приликом претрчавања војници су имали два мртва и три рањена. Чим су стигли у подножје он је наредио војницима да сваки узме по једну бомбу и да је баци на немачке митраљезе који су били на врху брежуљка. Он је први узео једну своју бомбу и пошто је показао војницима како је треба бацити хитнуо је на немачке митраљезе.

Када су митраљези ликвидирани наредио је чети да се укопа. Ровови морају бити довољно дубоки, говорио им је, да се у њима могу склонити када наиђу немачки тенкови који се могу сваки час појавити. Док су се војници укопавали, он је полако отпузао на обалу као Индијанац и тако неприметно да га и војници из његове чете нису приметили.

Последњи пут је био примећен на обали када су немачки тенкови предузели офанзиву на том делу обале. Када су тенкови били одбијени и када се ситуација мало смирила човека са турбаном на глави није нигде било. Војници су веровали да је погинуо негде на обали.

Али то није био једини допринос Хемингвеја савезничком искрцавању. Када су америчке снаге пробиле немачке положаје на Шербунском полуострву Хемингвеј је већ био испред њих. Он се већ био придружио неким пријатељима из француског покрета отпора и са њима предузимао разне акције. Запрећено му је је ратним судом ако не прекине те операције. Чим је Париз ослобођен он је стављен у затвор у Риц бару. У Паризу је остао до коначног ослобођења Европе од Хитлерових снага.

⁂

ПРЕДНОСТ АЛУМИНИЈУМА

Стручњаци једне америчке ваздухопловне компаније извршили су пре извесног времена следећи опит: избацили су оловни метак брзином метеорита кроз низ алуминијумских плочица. Пројектил је пробушио само прву пло-

чицу. Промер рупе био је једнак промеру пројектила. На осталим плочицама рупе су биле веће што је плочица била даља. Експеримент је извршен са циљем да се проучи понашање разних метала у васиони. И поред тога што слика на којој су приказане алуминијумске плочице после пробоја не изгледа утешно, алуминијум се показао у том погледу бољи од других метала.

⁂

Келтски језик

Од свих језика којима су се људи на нашем континенту служили пре отприлике две хиљаде година бретонски је једини келтски језик који се одржао до наших дана.

За владе Франсоа I (1535 године) поведена је борба за јединство језика у Француској и забрањено учење мањинских језика. Избачен из школа, бретонски језик је предаван у приватним училиштима. Са развојом цивилизације и он се развијао. Постоје и данас књижевници који своја дела пишу на бретонском језику. Прва изложба њихових књига одржана је пре извесног времена у Паризу.

Јесте ли већ чули да...

... јаје пловке зване кашикара дугачко је око 67 милиметара, широко 45 милиметара а тешко око 38 грама, а

јајеноја дугачко је око 15 сантиметара, широко 13 сантиметара а просечно тешко 1500 грама.

... северне границе света и арктичке тундре сасвим су се промениле: донедавно то су биле пусте области настањене поларним животињама и у њима су живе

ли једино Лапонци и Ескими. Данас пољопривреда осваја и ове земље: Совјети, Канађани и Американци засејавају и жито. На Аљасци, обрађено земљиште се простире на површини од 270.000 километара квадратних. Али кромпир и малине засад се гаје једино у поларној зони, у унутрашњости арктичког круга, на полуострву Тамир у Сибиру.

... У Енглеској се однедавно појавио у продаји електронски термометар који са највећом

прецизношћу а свега за три секунде измери температуру болесника. Термометар ради на батерију.

ПЕДЕСЕТ ПОБЕДА У ВАЗДУХУ

300 борбених летова Дмитрија Борисовича — Гљинке

БИЛО је то тешке 1943. године. На небу над Кубаном су се тога пролећа водиле дуге и упорне борбе. Немци су, као и свуда, и у ваздуху радили шаблонизирано. Увек су слали ловачку пратњу да штити бомбардере у акцији. И управо то је натерало младог пилота Гљинку да тражи начин како да искористи тај немачки шаблон. Решио је да своју групу подели на два дела: он је са једнима летео на мањој висини и нападао бомбардере, док би други део групе летео на већој висини и имао за задатак да на себе привуче ловце из пратње и да се с њима обрачуна. Ова његова замисао показала се одлична. При првом таквом сусрету Гљинка се са својима бацио на бомбардере тако изненада да се неколико „јункерса“ зачас нашло обавијено пламеном. Други део његове групе потерао је изненађене ловце који нису успели да притекну у помоћ својим разбијеним бомбардерима. Гљинкина шесторка вратила се на аеродром без губитака.

Шест против шездесет

Док је Гљинкина шесторка патролирала изнад Кубана и штитила напредовање совјетских трупа, изненада се појавила маса авиона, немачких бомбардера. Било их је око шездесет. Гљинку то није збунило. Поновио је у себи реченицу коју је често изговарао својим друговима: „Што више непријатеља, то га је лакше тући!“ Одмах је издао наређење за напад.

— Горњи пар на ловце, средњи и доњи на бомбардере!

Муњевито се обрушио на „јункерсе“. Гађао је са мале даљине и кратким рафалима јер је непријатеља било много. Тукао је челне авионе како би унео што више забуне у непријатељски борбени поредак и у томе потпуно успео. Бомбардери су бацали бомбе да би се растеретили и — бежали. Ниједна њихова бомба није пала на циљ.

У запаљеном авиону

Немачки ловци бесни због неуспеха тако велике бомбардерске формације напали су горњи Гљинкин пар који се упустио у неравноправну борбу да би штитио акцију свога вође. Вођа горњег пара, рањен и са оштећеном машином, једва је успео да прелети линију фронта, а његов пратилац се падобраном спасао из запаљеног авиона. Немачки ловци онда бесно нападоше Гљинкину четворку. У почетку им је било тешко да гађају јер су совјетски ловци летели као осице око бомбардера. Али када „јункерси“ одбацише бомбе и почеше да се у нереду повлаче, пружила им се прилика да се као много надмоћнији обрачунају са Гљинком.

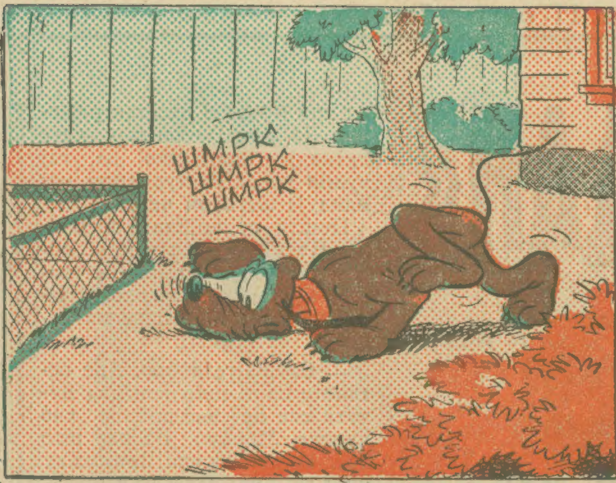
После невероватне борбе Гљинкин авион је букнуо, а он тешко рањен искочио је из авиона и пао на окупирану територију. Ипак је имао срећу. Пао је у брдовити терен и колхозници су га нашли у бесвесном стању услед великог губитка крви. Брижљиво су га умотали у свилу од падобрана и понели на слободну територију. Није могао дуго да лежи у болници и чим се мало опоравио отишао је у свој пук. Поново је сео у свој борбени авион.

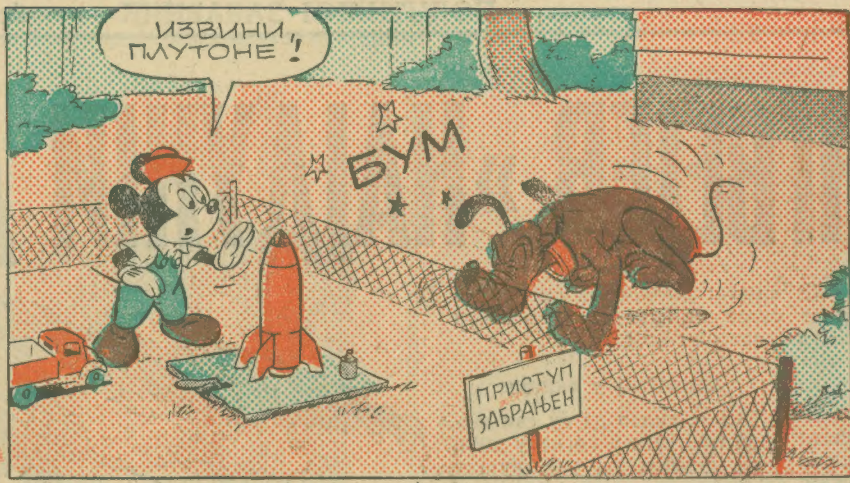
У току рата Дмитриј Борисович Гљинка, Украјинац, извршио је преко 300 борбених летова и оборио 50 фашистичких авиона. Педесет црвених петокраких звезда сијало је на трупу његовог авиона када је небо најзад очишћено и од последњег фашистичког авиона.

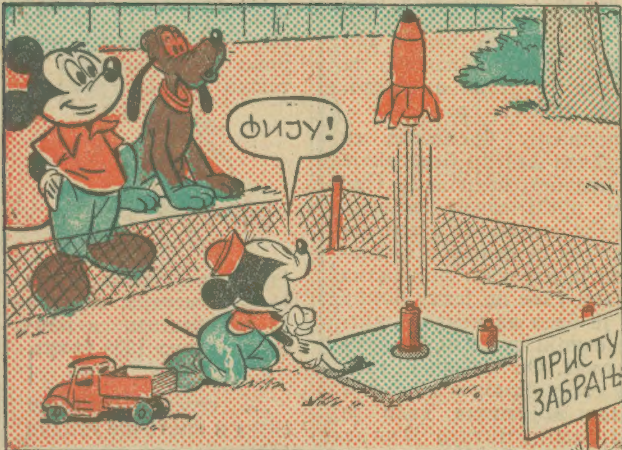
Walt Disney

МИКИ

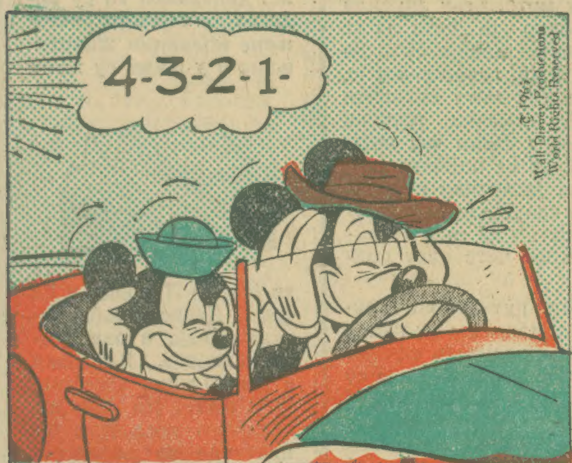

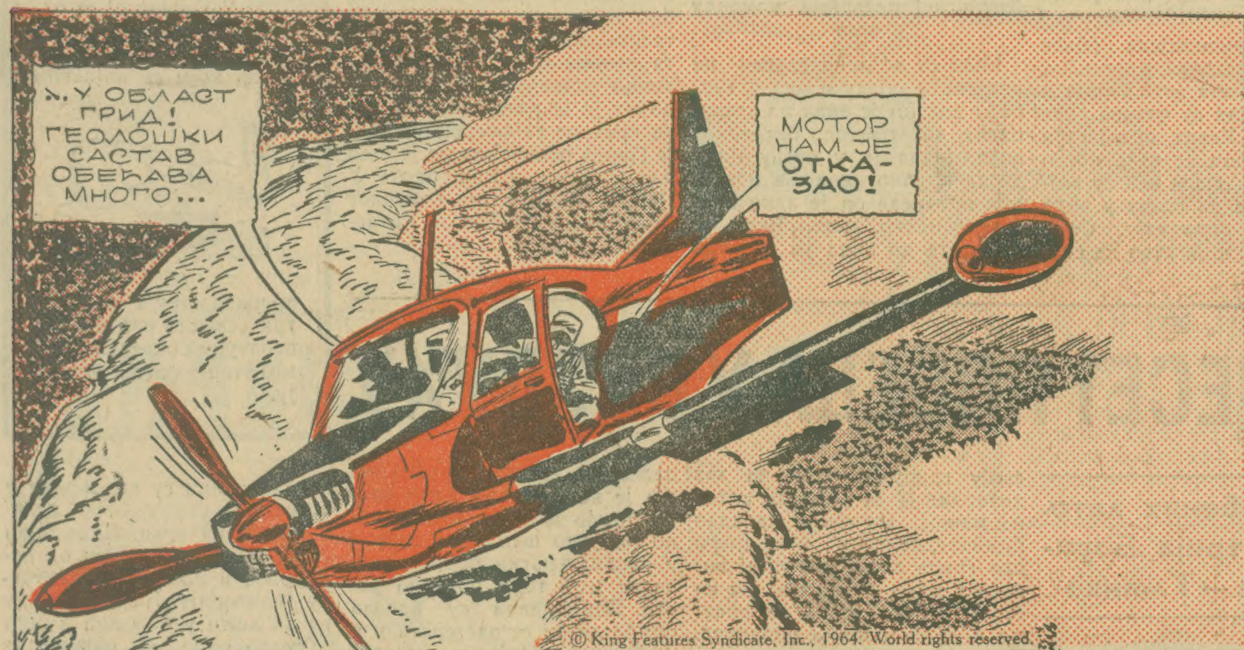

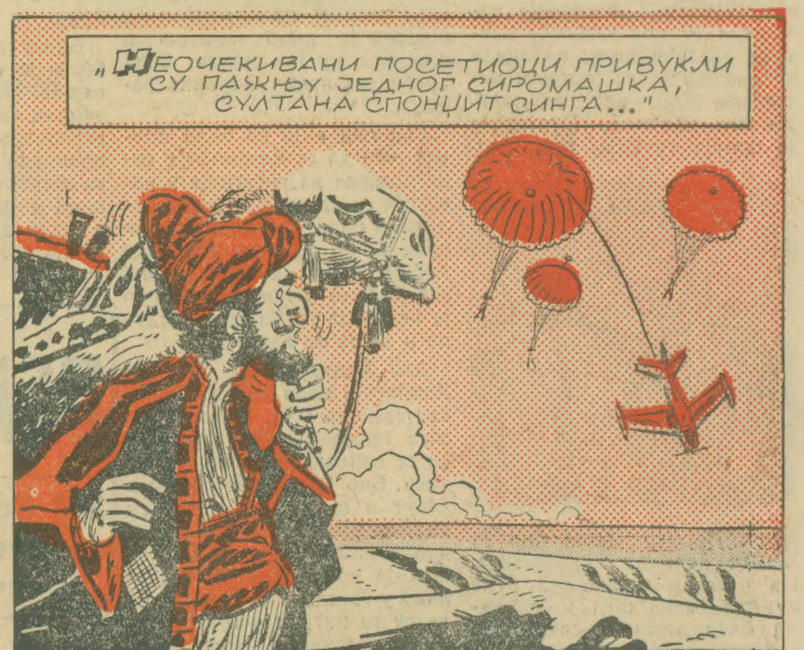

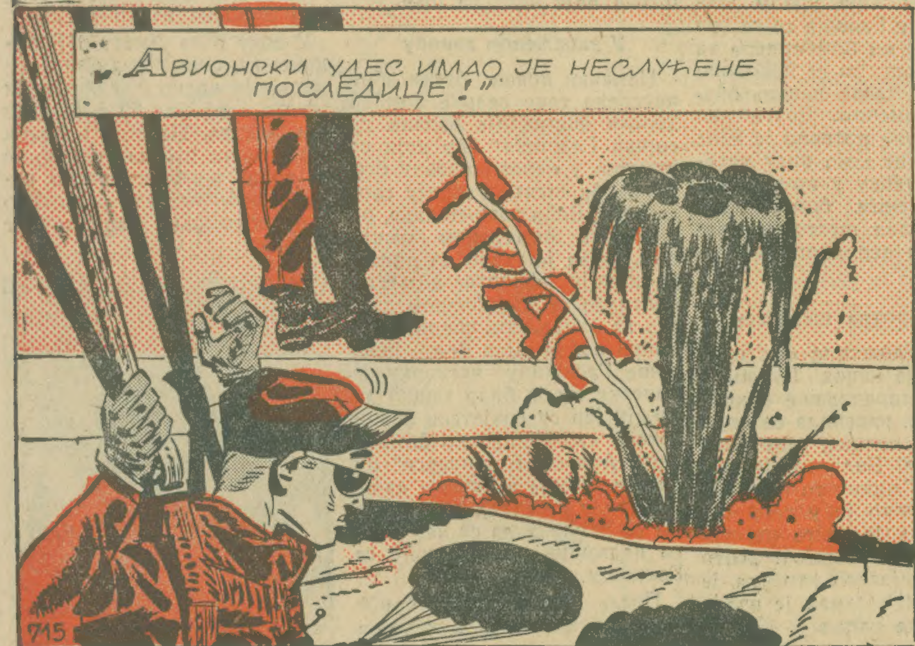
ЏОНИ ХАЗАРД

Френк Робин

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 101-11-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 2.200; полугодишња 1.100, за иностранство: годишња 4.400, полугодишња 2.200 дин. Рукописи се не враћају.